Revista Orfeó Català

Segona època – Núm. 17 – Mèxic, D. F. 1989.

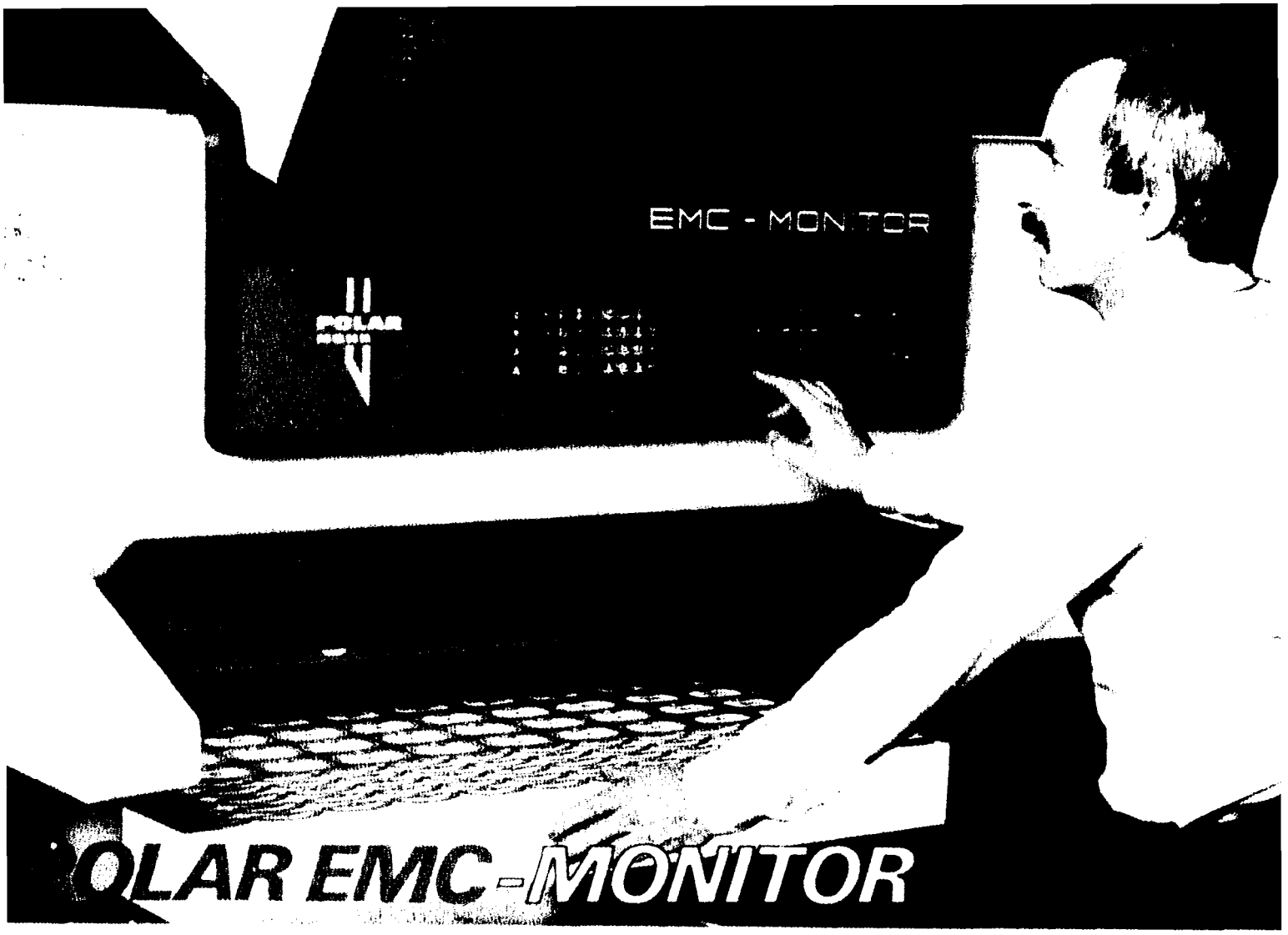

SIGUIN QUINES SIGUIN LES SEVES NECESSITATS DE TALL,

"POLAR EMC"

LI OFEREIX LA GUILLOTINA APROPIADA.

PODEM SERVIR-LA D'IMMEDIAT I AMB FINANÇAMENT EN MONEDA NACIONAL.

National Paper & Type Co.
de México, S.A. de C.V.

LORENZO BOTURINI No. 64 – Delegación Cuauhtémoc 06800 México, D. F.
Tel. Conmutador 588-86-66 con 5 líneas

Revista d'Orfeó Català

Director
Joan Pot
respo
Ba
Su
de R
Luiz i G
inistra
toni Se
ns Pú
uel G
Redacció
nistrac
ella 4
onia J
8600
O, D.
Tels.
09-25
1-14
Pu
GAYA
A
254-2
764-1
Es una
cació t
al de
RFEO
LA DE
C, A.
CONSE
RECTI
1988
residen
Ric
scobe
rt
-Presid
Ba
u Cos
cretar
lbas i
-Secre
Fran
nyals
nell
resore
Joan
ria i V
na
mptac
Jos
Nadal
or
iotecá
Ros
Bayé
as
Vocals
M
Baya i
a
Xa
rroja
r
Jau
magos
ch
Mon
Payer
lau
Em
ntfort
ro
NA E
Núm
Màxi
F. Jun
1989.
, mur
i pro
Bart
Costa
xo S
.
s auto
respo
s del
art
ue sig

Editorial

LA PUBLICACIÓ de llibres –de bons llibres, volem dir– ha jugat un paper molt important, a Catalunya, des dels últims anys de la repressió franquista, en el renaixement espiritual del nostre país. Les cases editores, és clar, n'han estat els principals protagonistes, i no cal dir que la plèiade d'escriptors, vells i nous, de llengua catalana ininclosos valencians i mallorquins en bon percentatge, n'han estat conjuntament els artífexs.

Però ens cal assenyalar, fent justícia, el gran paper que hi han jugat, en qualitat d'editors ocasionals, les Caixes d'Estalvi, els Bancs i altres organismes financiers. Sobretot, perquè les edicions que han patrocinat aquestes institucions bancàries i d'estalvi, ho han fet sense intenció mercantilista; volem dir que han editat llibres –i magnífics llibres, certament– per a ésser obsequiats als seus clients, els quals els reben en forma totalment gratuïta.

Es així com molts llibres catalans, interessants de contingut, sempre de presentació molt agradable –llaminers per a la vista, diguem-ho així– han entrat a llars de catalans i a llars d'immigrants procedents de les diferents contrades de l'Estat espanyol. Persones poc avesades a llegir llibres, i menys acostumades a entrar a llibreries per adquirir-ne, sense ni pensar-ho es troben amb obsequis regulars de magnífiques publicacions sobre temes sempre interessants, de bones a primeres. Es la millor sorpresa que reben els clients del Banc o de la Caixa d'Estalvis amb els quals operen, quan en dies propers a diades senyalades, en època de vacances o arribant a les festes Nadalenques, a les taquilles d'aquelles institucions els obsequien un bellísim llibre bo i desitjant-los "Bones festes".

Les estadístiques referents a lectors de llibres en llengua catalana, assenyalen la importància extraordinària que suposen aquestes edicions-obsequi per ampliar el mercat de lectors catalans; a llars d'immigrants de llengua castellana on, per òbvies raons, no hi entraven llibres catalans (ni potser de castellans), ara els reben, primer amb certa extranyesa, que després canvia a simpatia, per acabar en admiració. "Es importante aprender bien el catalán, padre *–hem sentit alguna vegada, estant a casa nostra, de visita a la llar d'immigrants–* para leer y entender lo bueno que debe haber en estos libros tan hermosos que nos obsequian". *Es una bona sembra, perquè els fills d'aquells immigrants segurament seran endavant, lectors i compradors de literatura catalana, coneixedors a fons de les nostres coses i definitivament integrats, via llengua i cultura, al que ha de ser el seu nou país definitiu. Per un estat d'ànim ben comprensiu, s'adonen a través d'un llibre que els ha arribat a mans, tan generosament, que se'ls obren nous camins si poden llegir i comprendre perfectament el contingut d'allò que fins feia poc els havia estat indiferent. En viatges recents a Catalunya hem pogut constatar, en diferents ocasions, això que deixem assenyalat.*

"La Caixa" ha estat, sens dubte, la primera i més decissiva institució que va iniciar –ens sembla, segons coneixem– aquest primer miracle cultural, que així ens agrada batejar; ella ha estat l'artífex d'un bon intent de regularització lingüística. Ja compten dotzenes les edicions de tota mena de títols que han ofert als seus clients. I totes les Caixes –o quasi totes– a Catalunya han seguit el seu exemple; alguns Bancs i empreses co-

mercials o industrials, tan del cap i casal de Catalunya com de les comarques, també han aportat les seves pròpies idees a aquest fet cultural-social. El Banc de Sabadell, posem per cas, que avui és una institució financiera de primeríssim rang en el medi, ha sabut aportar-hi el seu gra d'arena, i certament un extraordinari gra d'arena –com s'acostuma dir– donades les diferents publicacions obsequiades, i totes de gran qualitat en tots sentits. En el cas d'aquest Banc podem sintetitzar el fet de moltes al tres organitzacions, que seria prolix enumerar.

Ara acabem de rebre, a l'Orfeó, la magnífica sorpresa d'una publicació patrocinada per la Caixa Penedès *de Vilafranca, amb l'encuny editorial del Museu de Vilafranca del Penedès. Es tracta de l'obra* Ceràmica Catalana, Pietat Popular (Segles XV-XIX), *estupendament presentada, amb 174 reproduccions a tot color sobre la ceràmica popular a Catalunya, i 9 reproduccions de les tres sales d'exhibició que posseeix el Museu de Vilafranca de la Col·lecció Bonet-Baltà.*

Celebrem amb goig aquesta mena de "competència" que avui es viu a casa nostra, en el sentit que hem exposat, perquè són la cultura i el llibre els millors vehicles difusors que ens han de fer madurar, espiritualment, com a poble.

Potser, per sapigut, no caldria ponderar les associacions cíviques i patriòtiques com Omnium Cultural, Serra d'Or, Fundació Jaume I (per sols citar-ne algunes), capdavanteres en aquell despertar general, i tots els organisme oficials de govern, que ens ofereixen seguidament publicacions tan meritòries.

* * *

PERQUÈ EL LLIBRE és una de les expressions que poden donar una idea més clara de la personalitat nacional de Catalunya, és que l'Orfeó té decidit un homenatge conjunt de Catalunya i de la nostra emigració-exiliada a Mèxic, en ocasió de la commemoració del 50è aniversari de l'exili republicà-català, fent un lliurament de 3.000 volums en llengua catalana, a la Biblioteca Nacional de Mèxic. Seran llibres de gran contingut sobre tots els aspectes del saber humà, que podran patentitzar el grau de desenvolupament espiritual del nostre país; i com que seran, també, llibres d'una excel·lent presentació en l'aspecte material o tècnic, que seran exhibits o exposats durant uns dies al públic mexicà, serà demostració del grau de desenvolupament en l'art de la impressió i de l'edició, avui ja reconegut a tot Europa, com un dels centres editorials més importants. Aquesta donació a la Biblioteca Nacional de Mèxic, serà la cloenda o un dels actes de la cloenda del cinquentenari de l'exili, dedicats en homenatge i agraïment al poble mexicà, al qual tan devem els qui arribàrem al país a partir de l'any 1939 i que hem fet, de Mèxic, la nostra segona Pàtria. I si les coses marxen com volem o com tenim pensat, aquest acte final, junt amb altres actes culturals, esperem que siguin presidits pel Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en representació personal del nostre President.

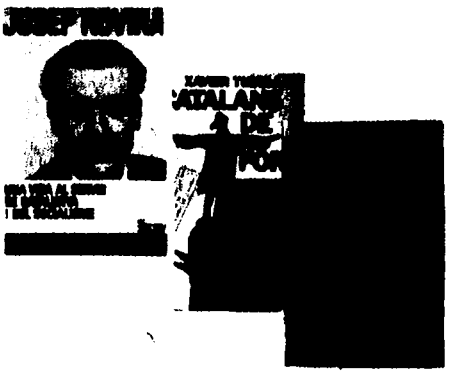

LA NOSTRA PORTADA

L'emblema que distingeix gràficament 50 ANYS D'EXILI 1939-1989, ha figurat, i seguirà figurant, en tots els actes organitzats en el marc del 50è aniversari de l'exili català-republicà, fins a finalitzar en l'homenatge en què els catalans de Mèxic mostrarem el nostre agraïment i la nostra estima al Poble i al Govern mexicans. Aquest emblema, que tan bé sintetitza aquesta data històrica, és degut al nostre artista, i soci de l'Orfeó, amic Francesc Marcó. Es de justícia que el reproduïm en aquest número de ROC, en l'entremig de l'any d'aquest 50è aniversari.

SUMARI

Editorial 1
L'incendi del mar (conte), *Josep M. Murià* 3
Saber jugar (Retrobança), *Joaquim Torres* 5
Vida de l'Orfeó 7
Colom, catalán de Mallorca, sobrino de los Reyes Católicos, *N. N.* 8
La nostra Biblioteca, *Rosario Martínez Dalmau* . . 10
El pas de la frontera, *A. Rovira i Virgili* 11
El català, llengua angular (1), *Ch Meulemans* . . 16
Pujol honora Companys i l'exili 18
D'un dietari (1), *Joan Santjoan* 22
"Divertimento" al voltant de la veu, *Pelai Vilar* . . 25
Biblioteca Pompeu Fabra, *M. Bayo de Ribas* 28
Carta oberta al Ministre de Cultura, *Joan Coromines* 31
A l'horitzó la independència, *Encarna Parreno* . . . 32
Relació. . . d'una digna calçotada 34
Els vidres bufats i esmaltats, *Primari Burguès* 37
D'ací i d'allà, i Bústia del lector 40

(conte)

L'incendi del mar

Josep M. MURIÀ

Era un poeta d'aquells que en podríem dir de primera força, encara que aquest terme esportiu desentona bastant si l'apliquem a tot un mestre en gai saber. Ep! això passava en un temps que aquest enllustrat mestratge es podia exhibir sense córrer el risc de crear confusionismes. Bé, resulta que un bon dia a aquell poeta se li va acudir, aneu a saber per quin rampell, d'escriure un poema relatant un incendi del mar. A mi, és clar, no em va agradar gens; primer perquè això de les metàfores algebraiques i per afegidura posades cap per avall, condició pròpia dels poetes de debò, em costen massa de pair, i en segon lloc perquè el voler emulsionar l'aigua i el foc em va semblar una solemne pocasoltada. En canvi, no ho va creure així un artista pintor, també d'alta categoria, el qual se'n va inspirar per a pintar un oli amb idèntic tema; de colors molt vius, bonics i decoratius, però que més aviat t'evocava un foc de sant Joan que una aigua encesa.

Poeta i pintor els vaig tenir per un parell de guillats, sense que els volgués ofendre, és clar, perquè com tots sabem això de la guilladura és una virtut consubstancial dels genis. Així ens trobem que si alguna eminència es sent massa ben equilibrada de senderi procura fer alguna atzagaiada per tal de no perdre prestigi.

Ara ja som a les darreries del segle vint-i-u. Jo ja no sóc jo, sinó el meu besnét, un home molt vellet, que les cames li fan figa i que ja no s'aguanta els pets, però amb prou memòria i agilitat mental per poder-lo deixar que s'expliqui directament. Jo sempre que puc evito allò de dir el que m'han dit. Sempre en resulta una versió més o menys adulterada, o un arròs rescalfat.

* * *

Entaforats dintre el calaix d'un moble caduc i atrotinat, herència familiar, trobo uns apunts del meu besavi sobre un poema i un oli que expressaven l'incendi del mar, els autors dels quals encara apareixen en les enciclopèdies modernes però ocupant un espai molt més reduït que en temps enrera, fins que arribi el dia que a penes hi apareixeran. Nous valors els aniran empenyent fins que els fotin fora del tot.

Tornant als apunts de referència, declaro que no estic gens d'acord amb el criteri del meu besavi, del qual, encara que jo no el vaig arribar a conèixer, sento que en porto a dintre una bona dosi. Aquest lligam sanguini és el que em priva de classificar-lo de tanoca. Els fets que jo he viscut, però, em demostren que aquells dos personatges que s'hi esmenten hi tocaven més del que va creure el meu ascendent.

EL QUE TOTS ESPERAVEM
OBERTURA DEL RESTAURANT-BAR

El vostre amfitrió JOAN PONSÀ I CALL Director

Av. Constituyentes 800 (Lomas Altas)
C. P. 11950 México, D. F.
(A l'edifici del Colegio de Arquitectos)

Reservacions
259.2668 - 259.2965

ENTRADA INDEPENDENT AL PÚBLIC AMPLI APARCAMENT
DAVANT DEL BOSC DE CHAPULTEPEC

Quan jo ja era un home madur, i a conseqüència d'un procés intel·lectual que ara no ve al cas, em vaig donar amb mística passió, a la recerca i a l'estudi de les relacions ocultes entre els elements. I, mireu el que són les coses i les coincidències!, tot furgant i regirant vaig anar a parar precisament al mig de l'antagonisme generalment acceptat entre l'aigua i el foc. En les meves investigacions, però, vaig poder arribar a comprovar l'existència d'una remota homogenïtat entre aquests dos elements i, per tant, l'incendi del mar no era rotundament impossible.

En una platja poc freqüentada, per tal de tenir llibertat de moviments, vaig dedicar-me durant moltes hores d'una colla de dies a veure com podia encendre el mar. El primer intent el vaig fer amb una espelma, a la llongada, o sigui on el gruix de l'aigua és d'allò més prim. No res; l'espelma s'apagava al primer contacte. Després vaig provar amb encenalls, amb teies, amb carbons i amb tota una varietat de materials combustibles. Tampoc no res; l'aigua seguia tan fresqueta i el foc humiliat. Fins que em vaig decidir per una acció més enèrgica i perillosa: Vaig carregar un llagut abandonat (d'aquells de fusta que ara ja no s'estilen) amb unes quantes llaunes de gasolina. Una mica enfora, les destapo i n'aboco una. Calo foc, mentre amb una atxa de vent a cada mà em poso a nedar cap a la platja. Eureka! El mar es va encendre. Les crestes de les onades eren vermelles i en batre els esculls elevaven enormes ruixims d'espurnes. Flames i fum s'alçaven cap el cel. Els gaviots que no havien pres prou volada queien socarrimats. Les aigües que encara no s'havien encès bullien desesperadament i els pobres peixos corrien enfollits d'una banda a l'altra sense saber per on les havien de fer.

Vaig quedar embadalit contemplant aquell terrible i maravellós espectacle, el qual vist amb aigua fins el nas resultava molt més crescut. Tot nedant d'esma vaig arribar a la platja amb les dues atxes guspirejant encara.

Es veu que algú havia cridat els bombers. Arribaren amb les presses de sempre, però no van fer més que arronsar-se d'espatlles i entornar-se'n. Digueren que ells apagaven el foc amb aigua, però amb l'aigua encesa no sabien què fer-hi.

L'aigua es va apagar per si sola. A la seva superfície hi flotaren uns quants dies les cendres i altres restes de l'incendi, mentre que els pescadors pescaven els peixos fregits.

A mi em varen fer passar una temporada a una clínica psiquiàtrica per tal de fer-me bugada de la psique. Jo estava segur que la tenia més neta que una patena, però vaig deixar fer perquè així m'escapolia de les urpes d'una organització ecologista rabiosa que m'acusava judicialment d'un esgarrifós delicte de lesa ecologia.

INDUSTRIAS COMPLEMENTARIAS DEL EMBALAJE S.A. DE C.V.

POSA A DISPOSICIO DE TOTS ELS INDUSTRIALS I COMERCIANTS:

*** ETIQUETES AUTOADHESIVES EN:**

Couché
Kromacote
Acetats
Vinils
Fluorescent
Paper Alumini
Làmina Alumini
Metalitzats Or o Plata
En impressió fins a quatre tintes.

*** CINTES AUTOADHESIVES PER A EMPAQUETAR:**

Tots els amples,
llargs i qualitats
impreses a una o
dues tintes o
bé sense impressió.

ALFONSO REYES No. 193, COL. CONDESA C.P. 06140 TEL. 516-14-38

RETROBANÇA

SABER JUGAR

Joaquim TORRES

Hi ha moltes maneres de jugar, tantes com les activitats de la vida ens ho portin. Si ens prenem les coses rient, trobarem que en fem una gran massa de jugar, perquè no en tot moment hi ha ocasió per a riure; així, quan hom està molt eufòric, no es copsen bé certes qüestions, amb el detall que caldria, amb la reflexió adient, de manera que si s'ha de prendre alguna decisió, es corre el risc de cometre una atzagaiada.

Però saber jugar és molt escaient si hom es lliura al joc d'expansió del cos i de l'esperit. Per exemple, jugar a fer excursions, a viatjar, conèixer qualsevol contrada de la nostra terra, o d'algun altre país. A aquest joc fa bo d'abocar-s'hi amb el desig de gaudir d'unes hores o d'uns jorns d'esplai, sense entretenir-se massa amb els detalls que es trobin puix aleshores caldria passar-hi moltes més hores per aprofundir en un determinat coneixement.

Hi ha un saber jugar que és molt bonic i no fa nosa a ningú. Ens referim al qui té un tarannà que li permet, sense gaire esforços, copsar els pensaments, les coses i les reaccions d'altri. Amb tot això en fa una troca, i el cabdell no té secrets per al qui sap embolicar-ho sense perdre el cap. Hi ha una munió d'aquests éssers que saben entendre que la vida cal que estigui per damunt dels problemes d'altres persones, d'aquells que s'espanten per un no res, es preocupen massa i no fan res serenament.

Dir i fer les coses, prendre decisions, és molt greu i cal no posar-hi pressió excessiva puix, en aquest cas, la passió pot predominar sobre l'enteniment i es poden cometre abusos, equivocacions, que ens porten només a lamentar-nos i a demanar excuses, això quan no hi ha hagut mala intenció.

"Jugar net" és una dita molt catalana que confirma que, per damunt de tot, la sinceritat és penyora per a tenir la consciència tranquil·la. Aquells que creuen que poden jugar brut i, quan la jugada els surt com l'anell al dit –en perjudici d'un innocent que ha confiat en ells– s'omplen el pit de satisfaccions deshonestes, no saben el mal que es fan a sí mateixos ja que, tard o d'hora, se'ls descobreix que no saben jugar net.

Saber jugar és molt bonic, encara que es perdi, encara que ens falli la jugada quan més necessitàvem que reeixís. Perquè ja se sap, jugar no sempre surt bé, i cal no confiar massa en la seguretat de la jugada.

Per tant, saber jugar és no perdre el cap, sentir-se confiat tant si es perd com si es guanya. Encara que, manta vegada, per voler jugar massa fort hom es juga fins la camisa. I amb això no s'hi val perquè no es poden córrer més riscs dels que la seguretat recomana.

Retrobar l'equilibri, abans de perdre'l per sempre, és un fer molt català, gràcies al qual les columnes vertebrals del país són incommovibles. El país dels catalans, el nostre, ha rebut moltes jugades brutes i les ha transformat en jugades netes, dretureres, talment les muntanyes que donen vida acaronada a les valls gemades.

Restaurant

Costa Dorada

LA MENJA MEDITERRÀNIA
ESPECIALITAT: PEIX A LA SAL

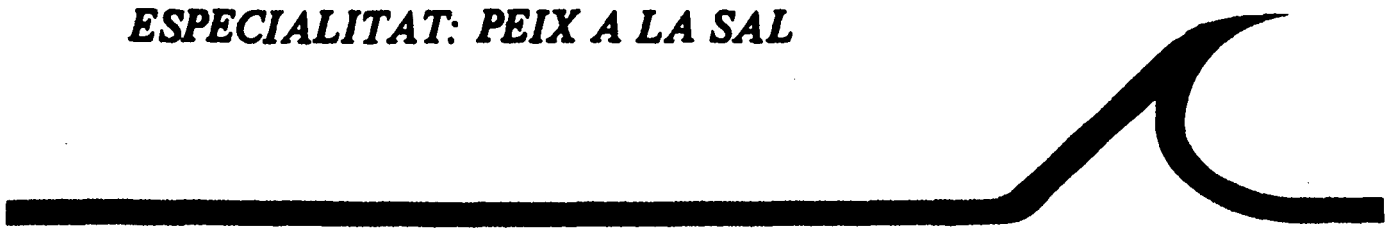

AV. EJERCITO NAL. 648, MEXICO, D. F. • TELS.: 545-30-86, 531-12-77

CELEBREU EL NADAL COM A CATALUNYA

AMB TORRONS VIVES D'ANDORRA

EL NOSTRE «SERVEI-POSTE»,
POT FER ARRIBAR A CASA VOSTRA,
L'ALEGRIA DELS POSTRES NADALENCS.

Podeu escollir: *OFERTA DE PAQUETS POSTALS DE TORRONS:*

TORRÓ DE XIXONA
TORRÓ D'ALACANT
TORRÓ DE CROCANT
TORRÓ DE XOCOLATA AMB AMETLLES
TORRÓ DE CREMA CREMADA
TORRÓ DE MASSAPÀ AMB FRUITES
TORRÓ DE NATA AMB NOUS
TORRÓ DE TRUFA AL LICOR

Totes les especialitats en plaques de 300 gr.

Dirigiu les comandes a: ORFEO CATALA DE MEXIC, A. C. (Sr. Manuel Gaya)

Lot de 3 barres de 0,250 kgs. cada una, amb un total de 0,750 kgs. de torró.
A escollir la varietat desitjada. PREU PER PAQUET. . . . . 3,750 ptes.
(Els paquets van acondicionats en capses de fusta de poll, certificats i assegurats, per cas de pèrdua)

VIDA DE L'ORFEÓ

Joan RIBAS

ABRIL, MES DE GRANS FESTES A L'ORFEÓ

Durant el mes d'abril hi van haver moltes activitats a l'Orfeó. En aquest article en volem destacar tres: El Curs d'Art Català, l'Aplec de Primavera a l'Ajusco i la Diada de Sant Jordi i la Mare de Déu de Montserrat.

Curs d'Art Català

Es la primera vegada que es fa a l'Orfeó, però estem segurs que es repetirà. Tot va començar el dijous, dia 6 d'abril, amb la sala plena de gom a gom. Més de 80 socis es van interessar en el Curs i la majoria van continuar a assistir-hi cada dijous fins la cloenda, el dia 8 de juny.

La iniciativa del Curs l'hem d'agrair a la professora Montserrat Galí i Boadella. Ella és filla d'exiliats i va néixer a Mèxic l'any 1947. Es llicencià en Història de l'Art a la Universitat de Barcelona (1972) i va obtenir el *master* en Comunicació visual a la universitat de Zagreb (1976). Va continuar la seva activitat a la UNAM i a l'INBA i és autora de diversos llibres, entre ells "El Arte en la era de los medios de comunicación" (Madrid, 1988).

El Curs va incluir una extensa temàtica, des del Romànic i la Pintura Gòtica fins el Surrealisme (Miró i Dalí) i les Corrents de la Pintura Contemporània.

En resum, una bona iniciativa i una excepcional experiència per l'Orfeó i en especial pels Socis que en van gaudir directament amb la seva assistència.

Aplec de Primavera a l'Ajusco

Com cada any, l'Aplec de Primavera va reunir a tota una colla de famílies amb ganes de respirar aires sans i catalans i conviure amb amics i gent de casa nostra.

Va ser el diumenge, dia 8. Ens vam llevar una mica tard, ja que abans del migdia en prou felines érem una dotzena de persones, però a la una de la tarda ja n'érem més de 120. Aviat vàrem desplegar una gran senyera i les notes de la sardana hi van posar el detall que faltava.

Com sempre hi van haver sardanes, jocs, futbol i més, i no hi va mancar –i això és important– el pa amb tomàquet i les costelles a la brasa i les bones amanides; i també uns bons rajolins de vi.

En fi, una bona diada, en un dia asolellat i ple de bon ambient.

Diada de Sant Jordi i la Mare de Déu de Montserrat

Aquest any el dia 23 d'abril va caure en diumenge, de manera que la nostra Diada es va celebrar just en el dia apropiat.

Tot va començar a les dues de la tarda, a l'Església de la Immaculada Concepció, on més de 120 socis i amics es van reunir per assistir a la Celebració Eucarística tradicional. Repetint l'èxit de l'any passat, la Massa Coral va acompanyar la missa i amb les seves cançons hi van donar l'aire català que va fer-nos sentir a casa nostra i va fer sortir més d'una llàgrima d'emoció. En acabar, *El Virolai* –que molts vàrem entonar juntament amb la Massa Coral– i *Els Segadors* ens van acabar de posar a to.

A l'Orfeó s'hi respirava l'ambient de les grans diades. Més de 100 socis i amics assistíren al dinar de germanor i cap a 150 assistiren als actes de la tarda.

A la sala del "menjador íntim" hi havia la gran parada de llibres. La nostra bibliotecària s'hi va lluir i va aconseguir l'exposició més abundosa i variada de les que havíem fet fins ara. Molta gent es va emportar el seu llibre i totes les noies –grans i xiques– van rebre la seva rosa.

En acabar el dinar, altra vegada la Massa Coral ens va fer un bonic concert. Cada cançó va ser celebrada amb bons aplaudiments i tothom es posà dret, al final, per entonar *Els Segadors*.

Després vàrem poder veure els darrers videos que ens ha enviat la Generalitat i també ballar sardanes. En conjunt, una Diada que tots recordem.

Conferència de B. Costa-Amic

No voldríem acabar sense mencionar l'extraordinària conferència del nostre vice-president B. Costa-Amic, que va pronunciar a l'Ateneo Español de México, sobré l'espinós tema *Colom, catalán de Mallorca, sobrino de los Reyes Católicos*, el dia 27 d'abril, conferència organitzada conjuntament amb l'Orfeó Català. Però de la dita conferència se'n parla en un article especial, en aquest mateix número de ROC.

Chalet del Golf

Hotel - Restaurant

AL COR DEL PIRINEU

BOLVIR - PUIGCERDA (Girona)

☎ 880 962 y 880 950

COLOM Catalán de Mallorca sobrino de los Reyes Católicos

Un consoci que, per raons personals, ha volgut ometre el seu nom, ens ha tramès una lletra acompanyada del present article-comentari, que ROC publica amb viu interès; i en la secció Bústia del lector, reproduïm la seva lletra. Moltes gràcies a N.N.

El nostre vice-president B. Costa-Amic, va pronunciar la seva tan esperada conferència el dia 27 d'abril passat, sobre el tema COLOM, CATALAN DE MALLORCA, SOBRINO DE LOS REYES CATOLICOS, a la sala d'actes de l'Ateneo Español. Com sabem, la dita conferència fou organitzada conjuntament per l'Ateneo Español de México i el nostre Orfeó Català.

Ja s'havia comentat anticipadament que una conferència com aquesta, tan contradictòria històricament, que havia d'enfrontar-se amb tesis secularment acceptades, susceptible inclús de ferir moltes susceptibilitats, podia representar un "tour de force" per al conferenciant perquè, com ell mateix deia, aquestes innovacions autènticament catalanes sobre Colom i el descobriment d'Amèrica "cal anar-les a exposar i divulgar entre els propis adversaris, i eventualment enemics; nosaltres, els catalans, ja en sabem un munt de tot això, i als qui cal convèncer són *els altres*, no hi fa res que ens fiquem a la boca del llop".

I això va ser realment. Costa-Amic va saber-se enfrontar a un públic – la sala plena de gom a gom – en principi escèptic pel tema anunciat i, potser més que incrèdul, enemic, *en* i *per* principi, de la tesi bàsica de la dissertació. No obstant, el conferenciant, serè i decidit, amb dicció forta des del començament, amb un ànim i una convicció en extrem combatius, va fer-se amo de l'auditori i, a peu dret, sense descansar ni per prendre un xarrup d'aigua per refrescar-se la gola – així va comentar-ho la premsa mexicana – va exposar el seu tema sobre Colom que, sembla, ja venia estudiant i anunciant, des d'anys enrera: una bona xerrada que va durar dues hores i mitja.

Quasi cinc-cents anys de tergiversació històrica tocant el nom, origen, família i nacionalitat del gran Navegant, queden trossejats; i per primera vegada en els medis americans, el conferenciant va plantejar, fent un recorregut històric de fets anteriors a Colom, les motivacions reals, la incògnita política que emmarcaven "el misteri" sobre la personalitat del personatge tan discutit. Més de 4,000 llibres s'han publicat sobre Colom i encara no s'ha pogut arribar a un consens general sobre cap dels aspectes en discòrdia. Però amb les tesis històriques i les concepcions colombines que desentranya Costa-Amic tot s'aclareix; i allò que durant segles ha aparegut com una nebulositat històrica impossible de desxifrar, ell la presentava amb una diafanitat convincent per la claredat amb què ho exposava. Tot allò tan rebregat del cardador de llana i ajudant de taberner d'aquell suposat Cristóforo Colombo genovès, que és bàsicament la tesi genovista –Colom, fill de Gènova– resulta la falsificació històrica més impúdica de l'Edat moderna i queda esmicolada com un vidre trencat a bocins, va afegir el conferenciant.

Costa-Amic va presentar-nos la personalitat del *Navegante*, de l'*Almirante del Mar Océano*, com un home de grans coneixements cosmogràfics, marítims i de l'art de navegar, basats en l'escola lul·liana de Mallorca i, davant l'astorament del públic, presentà Colom com un home de sang reial," de més sang reial –afirmava amb convicció – que Ferran i Isabel, perquè per part d'àvia paterna era descendent de triple reina: de Blanca de Navarra, reina de Sicília (vídua del rei Martí *el Jove*, fill de Martí *l'Humà*), i reina de Navarra per ser hereva directa, filla de Carles III *el Noble* de Navarra; i reina-successora dels estats de la corona catalano-aragonesa o Regne d'Aragó pel matrimoni amb Joan II quan aquest n'era solament l'intendent general. I pel seu pare, el Príncep de Viana, que era l'hereu primogènit de totes aquelles corones i diversitat de regnes. I en una relació capdal enfronta Colom amb el seu oncle, el Rei catòlic, en un context històric que l'auditori va assimilar i comprendre fàcilment.

Malgrat exposar teories tan atrevides, el conferenciant va aclarir, des del començament, que ell no era ni historiador ni investigador professional; però que per ser un home ficat, o quasi enterrat entre llibres des de fa cinquanta anys, s'ha trobat amb un trencaclosques històric que, una peça darrere l'altra, ha procurat confegir i resoldre bé.

La declaració implícita de paternitat del Príncep de Viana, feta en un document dirigit al gobernador de Mallorca abans que el de Viana abandonés el castell de Santueri, de la regió de Felanitx, on estava confinat, per dirigir-se a Catalunya que el considerava el seu rei, document en el qual parla dels seus amors amb Margalida (Colom): *"Agradecemos mucho lo que hecho habeys en recomendación de Margarita, la verdad de la cosa mostrará lo que habeys sentido de ella ser prenyada"*, és la clau de volta que produeix un canvi total, un gir de cent vuitanta graus a totes les investigacions anteriors.

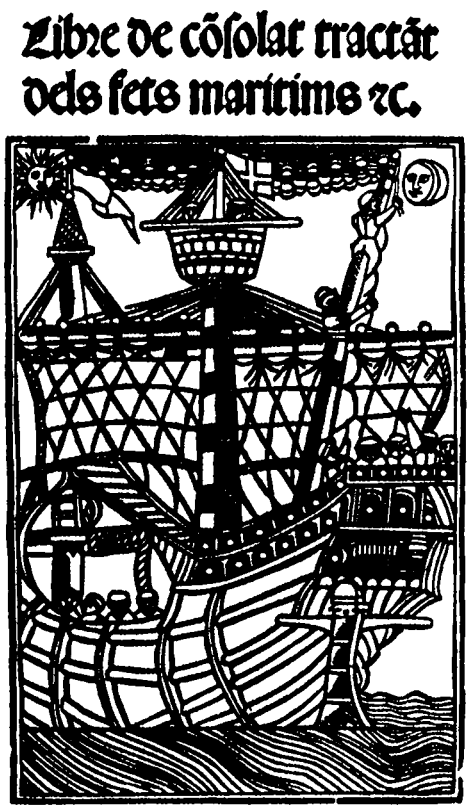

El conferenciant ens va explicar, amb una claredat captivadora, el canvi de nom —de Joan Colom a Xristo Ferens Colomo de Terra Rubra i després convertit en Cristóbal Colón—; tot basat en la tesi del predescobriment, que tan bé havia presentat fa anys el peruà Lluís Ulloa en el seu llibre *Xristo-Ferens Colom*, o sigui que Colom ja havia estat a les illes del mar Carib, cosa que queda plenament confirmada en les capitulacions de Santa Fe entre Colom i els Reis catòlics, els originals de les quals es troben en l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona, ben guardats i en perfecte estat de conservació.

En fi, amb gran satisfacció afirmem que va ser una conferència realment extraordinària i que malgrat que va durar, com dèiem, quasi dues hores i mitja —cosa inhabitual en casos semblants— el públic la va seguir amb gran interès i va premiar el conferenciant amb una ovació entusiasta.

L'intel·lectual mexicà, professor universitari i escriptor, el senyor Vicente Magdaleno, que va assistir a la conferència va expressar-se dient que "si es confirmen les tesis exposades per Costa-Amic, caldrà escriure de nou tot el referent al descobriment d'Amèrica". El diari *Excélsior* i *News* (edició anglesa del diari *Novedades*) li dedicaren extensos comentaris encomiàstics.

Ara esperem el llibre, que ens diuen que sortirà aviat, sobre el tema de la conferència i amb el mateix títol, acompanyat amb reproducció de 47 documents històrics. Se'n parlarà molt d'aquestes noves tesis colombines, n'estem convençuts i ho desitgem. De moment tenim informació que ja s'ha confirmat el compromís contret d'anar a repetir la conferència sobre el mateix tema a entitats privades i oficials de diferents indrets de la República mexicana, començant per la ciutat de Puebla el 21 de juliol, organitzada pel Casal Català i el Departament de Cultura de l'Estat de Puebla, el 10 d'agost a Colima i han de seguir, se'ns diu, a Toluca, Morèlia, Querétaro, Monterrey, Cdad. Juárez i d'altres. A més, properament sortirà l'edició del llibre en anglès i en francès, una vegada l'edició mexicana hagi aparegut.

Volem felicitar el nostre vice-president B. Costa-Amic per l'esforç i la voluntat que suposa tanta activitat portada a terme, si considerem que ja quasi voreja els vuitanta anys. Tots els catalans li desitgem èxits merescuts en aquesta tasca patriòtica.

N.N.

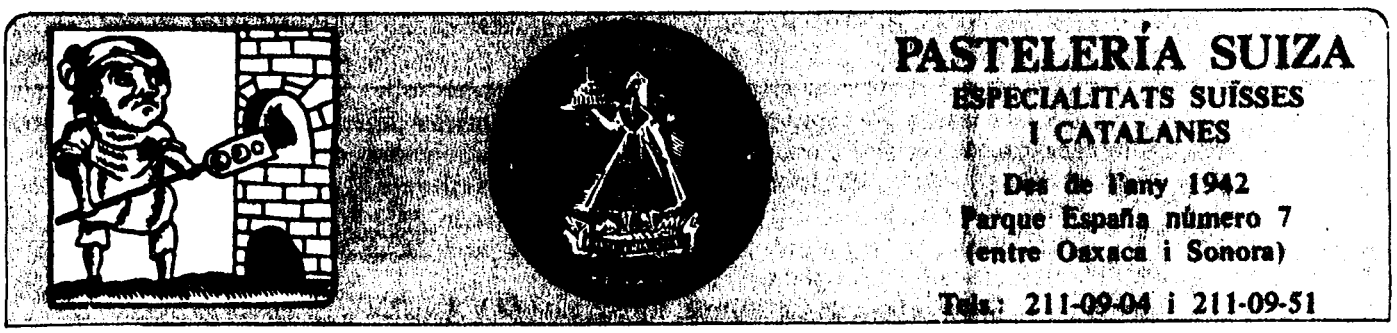

La nostra Biblioteca i els infants

Yo tuve en mi niñez muchos amigos
que me hicieron vivir mil aventuras.
Penetré las más tétricas honduras,
soporté los más hórridos castigos;
intrépido vencí mil enemigos,
escalé las más gélidas alturas;
viví entre lujo, conocí de holguras;
me mezclé con piratas y mendigos...
Esos amigos De Amicís, De Foe, Salgari,
Sabatini, Verne, Dumas, Stevenson,
Feval, Mark Twain, Poe,
me enseñaron lo hermoso que es leer;
luego ya disfruté clásicas plumas
y hoy, la lectura es mi mejor placer.

Francisco Pérez Rebres-Cordero
Junio 1987.

Quina sort trobar en la infantesa amics tan notables i meravellosos, amb qui compartir tan belles i emocionants aventures. Però no tots tenim aquest encontre amb els llibres des de la infantesa, sinó que no és fins a la juventut, o de grans o mai, que tenim aquest encontre amb el llibre "màgic" que serà la clau que ens obrirà un sens fi de portes plenes de coneixement, cultura, aventures, etc.

No vull continuar comentant alguns dels llibres de la nostra biblioteca POMPEU FABRA, sense abans fer una reflexió sobre la nostra HABITUD ENVERS LA LECTURA, amb les següents preguntes:

- ¿Som lectors joiosos?
- ¿Solament llegim perquè el nostre treball així ho requereix?
- ¿Recurrem al llibre com una altre opció de diversió?
- ¿Quin concepte tenim del llibre?
- ¿Què fem perquè els nostres fills llegeixin?
- ¿Prediquem amb l'exemple?
- Fora dels llibres escolars ¿els comprem llibres als nostres fills?
- ¿Quina classe de llibres llegeixen els nostres fills; els busquem la qualitat en el text?

Com és natural ens preocupem que els nostres nens tinguin bones habituds d'alimentació i higiene, però potser no pensem en educar-los en l'HABITUD ENVERS LA LECTURA.

Donar al nen el llibre adequat, en el moment adequat, és la fórmula per a fomentar la lectura; fórmula difícil però no impossible d'aconseguir. Acostem la quitxalla al meravellós món dels llibres, deixem que tinguin amics com Salgari, Mark Twain, Folch i Torres, etc., fem d'ells lectors joiosos, per a que el dia de demà no siguin persones adultes, de conceptes, imaginació i cultura estretes.

Actualment s'han preocupat alguns editors de fer llibres adequats per als nens, amb molta varietat de temes, atractives il·lustracions i text comprensible per a la seva mentalitat. La Biblioteca POMPEU FABRA compte amb alguns d'ells i estan disponibles per a tots els nens de l'Orfeó Català. LA BIBLIOTECA ES PER A TOTS.

Rosario MARTINEZ DALMAU

AVUI 1976-1989 13 aniversari

AVUI 1976-1989 13 aniversari

Si viviu fora de Catalunya, subscriviu-vos a AVUI.
Si aneu a Catalunya, compreu i llegiu AVUI.

EL PAS PER LA FRONTERA

A. ROVIRA I VIRGILI*

Sortida de Can Perxers

Salutacions de comiat, braços i mans i mocadors que es mouen de pressa. La caravana es posa en marxa.

Jo tinc el cor en un puny, perquè l'autocar emprèn la pujada immediata amb una trepidació alarmant; el motor fa un soroll irregular i esquerdat, que és presagi d'una aturada o de qualsevol accident. Aquest vehicle ens ha de dur a Perpinyà? Tinc por que no ens durà ni a Agullana, que és a un quilòmetre. En sec el motor entra en calor; espetega furiosament, però no avancem gaire. Arribarà a la carretera? A cada moment sembla que ha de parar-se o ha de retrocedir costa avall, cap al barranc d'on ha sortit.

I bé: no passa res d'això. El nostre autocar és un vehicle vell o envellit, però es coneix que té un cert punt a quedar bé. En ésser al pis pla, el soroll del motor minva, el trontoll és menys violent, les rodes van més lleugeres. Començó a creure en la possibilitat d'arribar a lloc, o almenys d'acostar-nos-hi. Si aquest carruatge no es desfà en fustes i ferros i vidres al mig de la carretera, anirà endavant poc o molt.

Carretera enllà

A partir d'Agullana la carretera fa baixada, i l'autocar asmàtic llisca fàcilment. Anirem bé si els seus frens funcionen i no es desboca. Des del poble al pont que hi ha ben a prop, el pendent és molt pronunciat, i tanmateix el nostre carruatge segueix la seva marxa normalment. Estem gairebé tranquils.

En anar nosaltres embocar el pont, aquest s'embussa per un excés de vehicles, gairebé tots militars que vénen en direcció contrària. L'aturada és força llarga i ens impacientem. De tant en tant guaitem el ceu blau, que ens pot reservar el present dels avions sinistres. Més llargues aturades ens esperen en el dia d'avui.

Tot baixant per la branca de carretera que va d'Agullana a la carretera general, veiem als dos costats nombrosos campaments de gent fugitiva. L'àrea d'aquests campaments s'ha quintuplicat de pocs dies ençà. Agafa molts quilòmetres quadrats i conté desenes de milers de persones. Sota el bon sol, llargues rastelleres de roba estesa donen [illegible] resc aspecte. Damunt els camps [illegible] les pinedes es mou una multitud [illegible] predominen les dones i els infan[illegible] s'eleva i hi creixen els arbustos d[illegible] xen nombroses tendes de campanya, si hom pot emprar aquesta expressió, fetes de brancatge i de flassades, llençols i cobrellits. Les dones feinegen, els infants juguen, els homes enraonen. Tots deuen haver patit molt durant els dies de pluja; però el bon temps que torna els ho fa oblidar: tenen als ulls una lluissor d'esperança i als llavis un migriure de tímida alegria. Alguns camps, convertits en estanys per l'aigua del cel, han estat abandonats, i en els tolls fangosos resten matalassos i coixins, robes i estris.

Ja no és solament la carretera de França la que està embussada per l'excés de vehicles; els primers trossos de les rutes i camins que hi porten, estan així mateix embussats. Tres o quatre-cents metres abans de desembocar en aquella carretera, la d'Agullana està guarnida al seu torn d'un rengle de carros i camions parats que destorben enormement el trànsit. A còpia de paciència i de temps, de tocs de clàxon i de crits, arribem a la bifurcació i prenem la direcció de la Jonquera. Ve el moment de les màximes dificultats.

La Jonquera

A la carretera de França els rengles de vehicles són llargs i espessos. Hi ha dos rengles que pugen i dos rengles que baixen i a cada instant s'entrebanquen els uns als altres. Sort que el cotxe de Bosch-Gimpera, que fa d'explorador, ens permet d'avançar, per bé que lentament i amb freqüents parades, fins a l'entrada del poble.

Ací l'embús és formidable: embús de cotxes, de camions i de gent. La frontera està oberta per tots dos costats, amb restriccions; però les formalitats de policia i de duana, tot i haver estat alleugerides, no permeten de passar via. Els carrers de la Jonquera són plens d'una gentada atapeïda, més resignada que impacient. Els dolors soferts acaben per donar una mena d'insensibilitat.

Si nosaltres haguéssim de fer cua rigorosament, en tindríem per dos dies. Bosch-Gimpera va resolent les dificultats, ara parlant amb un militar, ara amb un inspector de policia. Els explica que som bona

* Reproduït del Vol. 2 de *Els darrers dies de la Catalunya Republicana*, d'A. Rovira i Virgili, capítol 9. Ed. "Llibres de l'AVUI", Barcelona 1989.

gent, intel·lectuals amb llurs famílies, tot de vells, dones i criatures. Per part de la policia som ben tractats. Ho serem igualment per la duana? Cal gestionar-ho. Amb el seu aire d'home atrafegat que s'ocupa de problemes difícils, Pau Vila se'n va a fer les gestions. Mentrestant la nostra petita caravana queda parada a la ruta, més enllà de la Jonquera. A partir de la duana el trànsit és molt menor; les formalitats de sortida fan l'ofici d'una resclosa que atura el gros corrent i només en deixa passar un raig.

L'aturada és més llarga del que esperàvem. Aviat seran les dotze. I hem sortit de Can Perxers sense esmorzar. Les provisions col·lectives dels expedicionaris són tan escasses que no permeten altra cosa sinó distribuir una mena de berenar. Veient que l'espera continua, la intendència del grup decideix de passar a les dones i a la mainada –els vells, ai las!, en som exclosos– unes preses de xocolata sense acompanyament de pa. Més tard, en vista que ja som més enllà de migdia, és servida una petita –petitíssima– ració general de pa i formatge.

Cap a dos quarts d'una compareix Pau Vila amb l'aire d'un home ensems satisfet i cansat.

–Ja està resolt tot –crida–. Podem tirar endavant; no ens escorcollaran, ni ens faran obrir cap maleta.

Esclat d'alegria dins l'autocar. Les dones prorrompen en exclamacions. Passaran les joies, aquestes joies que eren llur preocupació principal. Dames i dametes es palpen amb delícia les arracades i es miren amb satisfacció els anells, les agulles de pit, els braçalets. N'hi ha algunes que deixen escapar uns dolços sospirs. L'emoció els fa oblidar les angúnies d'aquests dies.

De la Jonquera al Portús

Els tres cotxes de la nostra caravana reprenen la marxa. L'autocar segueix avançant a poc a poc, però amb regularitat. Li he obert un crèdit de confiança, i estic segur que no em defraudarà. Per dins no està tan desballestat com per fora. Perdo la por que caigui a miques damunt de la ruta.

. . .Ara sembla que l'autocar va amb més lentitud. ¿Es que està a punt d'espatllar-se o que jo estic més neguitós? Em creia que era cosa d'uns quants minuts l'anar de la Jonquera al Portús, i havia dit, en repredre el viatge, que d'un moment a l'altre arribaríem a la ratlla. Ens hi acostem, és clar; però triguem a arribar-hi.

Van pujant carretera amunt corrues de gent que ja ha passat pels sedassos policíacs i duaners de la Jonquera, sobretot dones amb farcells al cap i a les mans i amb criatures agafades a les faldilles. Mares i fills porten a la faç, demacrada i groga el senyal de les privacions; així i tot caminen amb un pas ràpid, amb un coratge alegre, amb una expressió d'esperança, com qui ja és a punt d'entrar a la terra promesa. Es veu, però, que no tothom passa amb facilitat la ratlla, puix que també per ací hi ha, a prop de la carretera, diversos campaments que han sofert la prova de l'aigua del cel.

Que triguem d'arribar a la frontera! Diríeu que per un miracle hostil la veta de la ruta s'ha estirat desmesuradament i ha multiplicat la distància. Però ja no falta gaire tros. Som en una pujada i anem a entrar al coll del Portús. En aquest trajecte l'espectacle és profundament llastimós. A banda i banda de la carretera hi ha un doble rengle de cotxes i camions espatllats i sovint estimbats, maletes esbotzades, matalassos i coixins i coixineres, peces de vestir, barrets, sabates i espardenyes, tot destrossat i abandonat. Es un espectacle de misèria, de brutícia, de catàstrofe. El paisatge, esquerp i d'estrets horitzons, contribueix a comunicar a l'ànima un sentiment de desolació.

Coll del Portús

Emboquem el coll del Portús. La carretera passa entre puigs coberts de pins. Els pins ens han acompanyat tot aquest matí, pins petits damunt terreny rocós, pins de Catalunya, als quals adreço de bon cor la salutació de Josep Carner:

Salut, oh pi de terra eixuta,
lligam damunt la nostra ruta,
d'un aspre món i un cel serè. . .

La nostra interior salutació callada, és interrompuda per uns crits de:

–Atureu-vos! Atureu-vos!

Ensems sonen uns cops de mà damunt els vidres de l'autocar, cops que vénen dels companys asseguts dalt de tot el carruatge. Mentrenstant veiem acostar-se bracejant un oficial de l'exèrcit republicà, que també fa senyal que ens aturem, i quan és més a prop dóna crits de:

– *¡Pararse! ¡Pararse!*

No caien pas tants de crits ni tants de cops per aturar-nos. Els nostres vehicles tenen un marcat caient a l'aturada, i encara més quan pugen costa amunt. Ja estem aturats. De què es tracta? Es un altre control. L'oficial vol saber si tots els expedicionaris, a més de tenir els papers en regla, passem de l'edat militar. Hom li explica que tots els homes que figuren en el nostre passaport col·lectiu estan en aquestes condicions. Després d'examinar els papers i d'escoltar les explicacions de Bosch-Gimpera, l'oficial ens deixa seguir endavant.

Passarem tot seguit la ratlla? No. Encara ens hem d'esperar. Es la una; els duaners francesos són a dinar, i fins que tornin no serà possible de complir les formalitats de la duana francesa. Nova parada, doncs. Mentrestant veiem que a la part espanyola de la frontera hi ha alguns transbords de proveïments. No ha cessat del tot el comerç entre França i la petita part de Catalunya que resta lliure de la invasió.

Travessem la ratlla

Un grup de gent negreja davant nostre, al mig de la carretera, entre la doble renglera de cases. El Portús! Es la frontera.

Es acostar-nos-hi, ens adonem del barratge que hi ha muntat; una cadena a mitja alçada, i al darrera uns escamots de gendarmes i un cordó de soldats amb fusell i baioneta al canó. Quan som més a prop comprovem que els soldats són negres –exactament de color de xocolata–, amb el fes vermell i el capot de color d'oli. Heu-vos-aquí alguns batallons d'aquesta tropa, i no ens sorprèn la troballa. No ens sorprèn, ni ens estranya; però ens fa una mica de mal al cor.

Gràcies, una vegada més, als bons oficis de Bosch-Gimpera, fem el pas de la ratlla sense destorbs. Davant de nosaltres la cadena cau, el cordó de senegalesos s'obre pel mig com els dos batents d'una porta, i els nostres tres vehicles passen enllà i pugen pel carrer costerut d'aquest vilatge rossellonès.

–Ja som a França –criden unes veus dins l'autocar.

Els nostres cors bateguen. Es el moment de més forta emoció. M'adono que la meva muller plora silenciosament i que mira enrera, cap a la terra que hem deixat, de la qual ella no havia sortit mai.

Prou sabem que aquesta part de França a on hem entrat encara és Catalunya. Però ara la ratlla oficial té una significació vera. Sortim d'un Estat i entrem en un altre: sortim d'un país en guerra i entrem en un país en pau; sortim de la persecució de l'enemic i entrem en la protecció d'una altra sobirania. Per això renuncio a les reflexions sobre la catalanitat del Rosselló i sobre el fet que la ratlla estatal és, en certs aspectes, fictícia. Per a la nostra caravana, el moment psicològic del canvi de país és aquest moment de l'entrada al territori de l'Estat francès.

La recança es barreja amb l'alegria. Ens trobem a resguard i estem salvats personalment, però som a l'exili.

–Ací no hi arribaran els franquistes! –diu un de la colla.

I els pits s'eixamplen en un respir més llarg.

Un altre diu:

–Potser no podrem tornar mai més a Catalunya!

I els pits s'estrenyen novament.

El gendarme sorrut

Encara no hem avançat cent metres enllà de la frontera, que sobrevé un incident inesperat. Un gendarme aborda el nostre vehicle i s'adreça al xofer amb grans crits i gestos. En català crida:

– ¡Ep! pareu-vos! On aneu?

Obre violentament una portella del cotxe, i tirant mig cos endins, crida:

–A baixar, a baixar!

Sorpresa i esverament entre nosaltres. Acudeixen altres gendarmes i un grup de gent. A veure si ens faran retrocedir! Per què aquest gendarme ras ens vol fer baixar de l'autocar? Hauran arribat, a darrera hora, instruccions que ens priven d'entrar a França? Es tractarà només d'una extralimitació? O serà al capdavall un simple malentès? Totes aquestes hipòtesis passen pel nostre pensament. Pompeu Fabra, impertorbable, resta callat i quiet en el seu seient davanter, bo i guaitant el gendarme excitat que braceja i baladreja.

Altra vegada Bosch-Gimpera resol el cas. Es dóna a conèixer, explica qui som els expedicionaris i mostra l'autorització que tenim per a entrar a França. Queda aclarit tot. El gendarme, desconeixedor de la nostra qualitat, s'ha excedit. Els seus superiors jeràrquics, correctes i atents amb nosaltres, ens diuen que podem tirar endavant. I els tres cotxes tornen a emprendre la marxa, entre la curiositat del públic, que mira insistentment el rètol de l'autocar *(Generalitat de Catalunya, Servei d'Assistència Social als Refugiats)* i el del Bibliobús *(Generalitat de Catalunya, Conselleria de Cultura, Serveis de Cultura al Front)*. El nostre cotxe porta als vidres diversos forats de bala, i aquests senyals bèllics li donen, al Portús, un cert prestigi popular.

La Catalunya francesa

Guaitem les cases del Portús i els establiments que hi ha instal·lats. La llengua francesa senyoreja en els rètols, mentre que els cognoms que hi apareixen són, quasi tots, catalans.

Pel carrer passen els gendarmes, que miren la caravana amb un aire d'indulgència, i els soldats senegalesos, que la miren amb un aire d'incomprensió. També hi ha una multitud de dones i criatures refugiades que han pogut passar la frontera, mentre que els homes de llurs famílies han estat obligats a retrocedir, d'acord amb les més recents instruccions del ministre de l'Interior, M. Albert Sarraut: *"Les femmes et les enfants, on les acuillera; les hommes, on les refoulera"*.

Comprovem, com ja hem pogut fer-ho altres vegades pel camí, que la gran majoria de les primeres onades de fugitius són gent de parla castellana i sobretot gent de les altres terres de la República que estava refugiada a Catalunya. La massa de la població sobreposada ha estat la primera que, diguem-ho així, s'ha desglaçat davant la invasió i ha format la davantera del corrent emigratori. Aquest detall és important, i convé posar-lo de relleu, puix que molts francesos i fins molts rossellonesos han pres per catalans alguns grups de refugiats que, si bé venien de Catalunya, no en són fills. A cadascú el que sigui seu, i a cada terra la seva guerra i la seva gent.

El Canigó

Hem sortit del vilatge i marxem novament per la carretera. Som al darrer tros del coll del Portús, estret i aspre.

Aviat desemboquem en una plana que ens deixa estendre l'esguard damunt un bell i fort paisatge, plenament català. Alguns quilòmetres enllà fem una parada, que ofereix ocasió als expedicionaris per a baidar a la carretera i escampar-se pels costats. Entre els grups d'amics les converses es fan animades sota el cel de la tarda rossellonesa. Els escriptors parlen del Canigó. Es una coneixença literària. Jo exploro el paisatge amb els ulls i m'adono d'una muntanya propera, que la boira fa semblar més allunyada. En sentir que un del grup anomena el Canigó, estenc el braç i dic:

–Mireu-lo!

Tots adrecen la vista en silenci a l'alta muntanya de cim blanc, que havien cregut encara molt lluny. El gegant encaputxat de neu és allí, davant de nosaltres. Jo cito els versos de Jacint Verdaguer:

El Canigó és una magnòlia immensa
que en un rebrot del Pirineu es bada.

En l'hora de la posta de sol, aquest últim dia de gener del 1939, els versos de Verdaguer prenen el caràcter d'una jaculatòria de l'oració a la pàtria en llavis d'uns catalans que emigren. Damunt l'asfalt dur de la ruta francesa els nostres peus tenen una sensació de seguretat. El vell Canigó protegeix un tros de terra catalana, que no trepitjaran els enemics de la nostra pàtria i de la nostra llengua, la mateixa llengua del Rosselló.

La parada no és molt llarga. Altre cop a muntar als carruatges. Ah, el nostre autocar, com fa bondat!

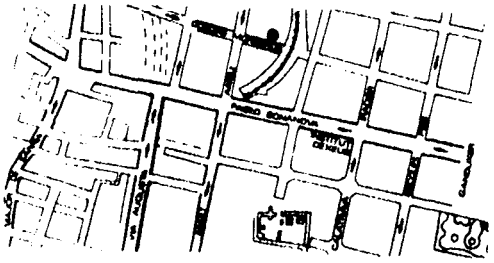

Restaurant

ELDORADO
PETIT

Dolors Monserdà, 51
Tels. (93) 204 51 53
204 55 06
08017 Barcelona

Rbla. Vidal, 23
Tels. (972) 32 10 29
32 18 18
Sant Feliu de Guixols

Li hem posat afecte, i les seves nafres ens inspiren més compassió que repulsió. Trontolla més o menys i és incapaç d'anar de pressa. Però ja estem segurs que ens portarà a lloc.

Un altre trencallos

Anem cap a Perpinyà, on comptem d'arribar aquest vespre. Hi anem, però no hi arribem. Per avui no passarem del vilatge del Voló (Le Boulou, segons el nom francesitzat). I encara tenim sort d'arribar-hi. Hem pogut evitar, en efecte, una aventura desagradable. En ésser a un cert punt de la carretera, uns gendarms han aturat el nostre convoi:

–¿Refugiats? –ens pregunten–. Doncs per ací, per ací!

I ens assenyalen una branca de la carretera. Poc després d'haver-hi entrat ens trobem en una plaça on hi ha diversos carruatges parats i grups de gent, sobretot dones i criatures, que seuen per terra. Hem de baixar? Ens hem aturat, i no sabem ben bé on. Del que ens diuen algunes de les persones amb qui parlem, deduïm que això és un camp de concentració provisional. La gent que s'hi atura és després conduïda als llocs d'estada designats per les autoritats franceses. Ens alarmem. Per què ens han fet venir ací? Deu tractar-se d'un altre malentès, que convé aclarir de seguida; del contrari haurem de fer nit en aquest camp i demà potser ens duran lluny, els uns per un cantó i els altres per un altre. Mentre deliberem sobre la manera de sortir del mal pas, veiem venir cap a nosaltres, en la claror minvant del capvespre, Mestre Pompeu Fabra, que encara no s'ha assabentat del nou perill que correm, i content com un infant alça amb aire triomfal dos grossos pans de barra, un a cada mà.

Ha vingut un cap de l'exèrcit francès i Bosch-Gimpera va a trobar-lo per a explicar-li el cas nostre. Es la sisena o setena explicació d'aquest gènere que ha fet durant la jornada. Gràcies a l'explicació de Bosch i a la comprensió del militar ens treuen del camp.

Ja en som fora. Jo tornem a ésser a la carretera. El Voló es allí a prop. Quan hi som, ens hi hem d'aturar. No podem passar endavant. Cal un permís especial perquè els nostres vehicles puguin anar cap a Perpinyà, i no hi ha manera d'obtenir-lo avui. Haurem de fer nit en aquest vilatge. No ens sap greu, perquè tot seguit d'entrar-hi, el Voló ens ha plagut.

centre quiropràctic benet, a. p.

Examen de la columna vertebral
i del sistema nerviós previ
estudis radiològic i neurològic
(termografia) i anàlisi postural

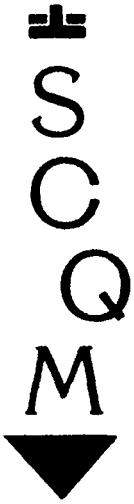

DR. ENRIC BENET CANUT
(PALMER COLLEGE OF CHIROPRACTIC)

GUTEMBERG No. 133 - COL. ANZURES - 11500 MEXICO, D. F.
Tels.: 250-04-33 250-8796 251-3055 395-8133 (Clave 9488)

MEMBRE FUNDADOR DE LA "SOCIEDAD CIENTIFICO QUIROPRACTICA DE MEXICO, A.C."
I DEL COLEGIO DE PROFESIONISTAS CIENTIFICO-QUIROPRACTICOS DE MEXICO, A. C.

El català llengua angular (1)

Dra. Christiane MEULEMANS*

CORRESPON al lingüísta italià Tagliavini el mèrit d'haver donat a l'idioma català la definició de "llengua angular". En canvi, és la Fundació Dr. Meulemans –que jo presideixo– la que ha dedicat una part de les seves investigacions i dels seus esforços didàctics per donar a conèixer una tècnica especial que permet ensenyar el català dins del seu context subsistèmic com una "llengua-àngul".

L'any 1957 el meu pare, el doctor Josef Meulemans, catedràtic de la Facultad de Medicina de la Universitat Reial de Gant, a Bèlgica, va arribar a conclusions molt importants en la seva especialitat neurològica: l'hemisferi dret del cervell humà té una zona capaç de tres funcions, que són:

1. Capacitat musical
2. Aprehensió del llenguatge simple
3. Raonament holístic.

Fins aleshores s'havia cregut que el "centre del llenguatge" es trobava únicament a l'hemisferi esquerre. Aquesta era la conclusió de l'anatomista i antropòleg francès Broca, quan observava que les persones que tenien un traumatisme cranial a l'hemisferi esquerre, i a prop d'una determinada àrea, patien d'alteracions en la parla.

Però l'home "aprèn a cops", i fou l'estadística de milers de traumatismes a l'hemisferi contrari, el dret, la que ens portà a una altra conclusió: les víctimes de traumatismes en aquest lloc, pateixen altres menes d'alteracions del llenguatge, que vénen plegades amb una pèrdua de la capacitat musical i una pèrdua també del que anomenem "raonament holístic" (del grec *holos*, parent del germànic *hela*, i de l'anglès *whole* que vol dir total).

* * *

¿De quina manera ens podrien ajudar aquestes investigacions per a la pràctica de la didàctica lingüística?

Cal emfasitzar, entre parèntesis, el fet que grans contribucions a la lingüística han estat realitzades per metges. El doctor Zamenhof, oculista polonès, ens va llegar la magnífica obra de la creació d'una llengua universal, l'Esperanto.

Més recentment, les investigacions d'un altre metge, el doctor Josef Meulemans, varen contribuir a posar de relleu la funció que tenia l'hemisferi dret del cervell en la captació de codis binaris i ternaris, que es troben en cada sistema lingüístic.

La Fundació Dr. Meulemans, constituïda també per metges, ha impulsat considerablement la metodologia en el mateix camp. Som els descobridors d'una nova ciència, l'Endolingüística que és a la frontera entre la medicina i l'antropologia.

Tothom coneix l'eminent savi búlgar, el doctor Georgi Lozanov, metge i psicoterapeuta. Parlant de la *suggestopèdia* (mètode accelerat d'aprenentatge), ens diu Lozanov: –"Així l'estudiant tipus adquireix, en dos o tres mesos, un conjunt de coneixements que normalment exigirien dos anys d'estudis universitaris".

Fou aplicant aquest cúmul d'experiències, pròpies i d'altres especialistes, que la Fundació Dr. Meulemans va arribar a sistematitzar un conjunt de codis binaris per a bastir un pont entre el català i altres llengües neollatines. Es tracta del sistema de *"bilingual binaries"*, que són presents en el llatí clàssic però, principalment, en el llatí vulgar, i que varen passar, a poc a poc, a les llengües neollatines o romàniques. Tanmateix, dins d'aquestes, el català té unes característiques que el posen en un context molt especial: és una llengua-àngul, tant geogràficament com lingüísticament. El català ens porta amb facilitat a tota la família neollatina. Tal com el romanès, té una vocal neutra final (la "a" de casa). Tal com el francès, té una negació amb el mot "pas". Es relaciona molt de prop amb l'occità, i serva alguns detalls que l'apropen més al castellà que d'altres llengües germanes. Finalment, saltant més enllà de Castella, es connecta amb el lusità (portuguès i galleg).

En aquesta sèrie d'articles anirem analitzant les estructures de l'idioma català i podrem demostrar, així, que la llengua de Verdaguer i de Maragall és científicament la més important de totes les neollatines.

* La doctora Christiana Meulemans, és Presidenta d'Honor de l'INSTITUT INTERNACIONAL DE CULTURA CATALANA de la FUNDACIÓ DR. MEULEMANS.

CAVAS de SAN JUAN

VINS

HIDALGO

VINS

Pujol honora Companys i l'exili

PARLAMENT A COLL DE MANRELLA

Avui, dia 5 de febrer de 1989.

Què hi venim a fer, aquí? Commemorem el 50è aniversari de l'anada a l'exili del president Companys. Però no només això. Tornem a recordar el gran èxode català de fa 50 anys, quan centenars de milers de persones varen haver de traspassar la ratlla i amb ells quasi tota la nostra intel·lectualitat. I tants que n'hi va haver! Aquí mateix, al meu costat, hi ha un dels actuals consellers de la Generalitat, en Macià Alavedra. Ell també, com tants i tants centenars de milers, amb només 4 anys, acompanyat del seu pare i de la seva mare i com deien abans amb un farcell, va travessar, ara fa, dia ans dia després, 50 anys, la ratlla.

A tots ells, aquesta tarda a Sant Cebrià els recordarem.

Evocarem com vàrem quedar després d'això. Un país escapçat, sense dirigents, sense institucions. Val a dir que això va ser l'inici de la persecució a mort contra la nostra llengua i contra la nostra cultura. En aquell moment de desgràcia, també va fer companyia al president Companys i a tot el poble de Catalunya, el president del poble basc, el president Aguirre i tot el poble. Farem memòria com aleshores va començar la gran persecució contra la nostra identitat nacional. Venim a recordar. I ho fem també de la repressió que després hi hagué i que el president Companys ja havia previst quan en aquella època al mas Perxers, a Agullana, tot parlant amb la gent que l'acompanyava deia: "d'aquesta Catalunya exhausta d'avui, en sortirà una altra de gran i esplendorosa".

Venim a rememorar tot això però també moltes altres coses. La nostra adhesió a la democràcia i a les llibertats. Sí! ho venim a fer. Però també venim a realitzar un acte de patriotisme. Sobretot a fer una acció de pedagogia del patriotisme. I ho farem a través del record, a través del testimoni del president.

Molts cops ell ho va dir: "Per lluitar per altres idees nobles hi ha molta gent que treballa i lluita a tot el món però Catalunya només ens té a nosaltres". També va deixar escrit: "Hi ha molta gent que defensa la democràcia". Jo també!

"Hi ha molta gent que defensa la justícia". Jo també!

"Hi ha molta gent que defensa la llibertat". Jo també!

Però a Catalunya només la defensem els catalans. I això és realment així.

Si no som capaços de fer de Catalunya la primera prioritat, la primera de les prioritats, sempre quedarà arraconada, sempre hi ha [illegible] explicar que hi ha altres coses més importants, i mai no aconseguirem ni el seu reconeixement ni la seva llibertat ni la seva plenitud.

I també una altra cosa. Ara, aquí, avui, en aquest lloc és el moment de pensar-hi. Mai no s'estima tant el propi país com quan es perd. Mai no es veu tan clara tota la importància de la pàtria com quan es perd. No costa gaire imaginar què va passar quan el President, just abans de passar l'últim revolt, es devia girar i va contemplar el país que li quedava enrera, la plana, els boscos, les muntanyes, el cel. Encara que sembli que el cel sigui el mateix a banda i banda, no ho és. Hi havia el de la derrota, del desencís, de la por, el cel enfosquit, però se'l va mirar amb aquella tendresa, fent memòria de tantes coses!

Ara mateix m'ho deien al mas Perxers, des de la terrassa on he sortit per poder veure i imaginar-me què devia mirar, què devia pensar el president aquells dies d'ara fa tants anys! En els dies clars, serens, es veu el golf de Roses, des de la terrassa de can Perxers i també es veu el poble d'Agullana. Devia contemplar-ho tot, acariciant-ho amb la mirada, sensualment fins i tot, com quan hi ha una cosa que un sap que la perdrà o bé que no la tornarà a veure durant molt i molt de temps. També al sortir de Barcelona i al passar per la plaça de Sant Jaume, va fer parar l'automòbil, va baixar un moment i va esguardar amb recança el Palau de la Generalitat. Devia recordar això, el seu poble del Terròs, com l'Oliver explica en aquesta poesia tan bonica, quan ell recorda el Vallès i la gent i tot el poble de Catalunya.

Ell ho va dir el dia abans al mas Perxers: "nosaltres ens n'anem però. . . i els que es queden?". "A qui es quedi se li negarà el pa i la sal".

No oblidem avui tampoc nosaltres els qui es van quedar. No els oblidarem de la mateixa manera que el President, aquell dia, no els va oblidar. I, poc a poc, amb humilitat, treballant, van sobreviure, fent les coses tan bé com sabien, i l'endemà mateix van començar a posar les llavors de la resurreció de la pàtria.

"Pensem en els que es queden, els negaran el pa i la sal". Tot això ho va pensar aquí, al coll del Lli.

Alguns diran, tot això és sentimentalisme. Però. . . és que hi ha patriotisme sense sentiment? Es que hi ha res d'important sense sentiment? Es que hi ha cap idea per més important que sigui, que sense un complement de sentiment permet que algú sacrifiqui la

seva vida? Hi ha res sense tendresa, sense amor, sense estimació?

No us faci por dir que estimeu el nostre país. No us faci por dir que n'estimeu la terra, el paisatge, la pols dels camins, l'olor dels boscos, els carrers de les ciutats, els seus monuments, la seva gent. Tampoc li'n feia al president Companys, quan al cap d'uns mesos deia a uns estudiants de Montpeller: "Catalunya la terra estimada, la terra enyorada" i els repetia "estic content perquè trobo en vosaltres el sentiment de pàtria". Amb sentiment doncs, però també amb convicció, amb racionalitat. Hi ha algun país al món què hagi estat de debò, sense patriotisme? Si n'hi ha un, només un, que m'ho diguin, digueu-m'ho! Hi ha un sol país al món que hagi estat res sense patriotisme?

Als homes, ens cal poder ser d'una determinada manera.

Ens cal una llengua, una cultura, i uns reflexos col·lectius. Ens cal quelcom que ens uneixi i que ens tregui de la nostra estricte, limitada i sovint egoista individualitat. Necessitem alguna cosa que ens trameti tot el capital d'ides i de valors que les generacions que han passat han acumulat al llarg dels anys.

Digueu-m'ho! ¿és que hi ha un sol poble, petit o gran amb una existència real i digne que no hagi practicat en un grau elevat el patriotisme? N'hi ha un de sol? No, no hi és. Per això el president Companys reclamava amb insistència, durant aquells mesos tan difícils que van culminar amb el seu afusellament, l'octubre de l'any següent, això: Catalans! Nacionalistes, abans que tot!".

Amics, compatriotes. El president Companys ens convida encara avui, a un altre acte de pedagogia. A dos actes de pedagogia. Al de la reconciliació i al de la superació. D'aquesta Catalunya exhausta, en sortirà —deia— una altra d'esplendorosa.

Ara per ara no tenim encara una Catalunya resplendent, però hem recuperat molt de terreny. Tenim una Catalunya que va endavant i també tenim al nostre abast que es faci realitat la predicció del President. Es feina nostra. Però per arribar fins aquí per aquesta recuperació, calia superar les ferides profundes de la guerra. Ell mateix va preparar el camí, quan dos dies abans de ser afusellat escrivia "Espero que sabré morir serè i amb dignitat pels meus ideals de sempre i per Catalunya. I sense cap ombra de rancúnia".

De tot això en parlàvem ara mateix al mas Perxers, amb la gent de la casa i tots estàvem contents de ser al mas i de recordar-ho; perquè a la vegada té un altre sentit. Aquesta visita ha tingut un alt significat integrador i reconciliador, allò que volia el President. Quina llavor més bonica ens va plantar, quina llavor més bonica i eficaç! Perquè sense reconciliació i sense convivència no hi hagués hagut recuperació nacional.

Avui no commemorem la mort del President. No en parlem d'això. Avui rememorem una desgràcia, però una desgràcia que per la serenitat i la dignitat amb què fou viscuda per ell, va deixar la porta oberta a la resurrecció de la pàtria. La serenitat, la dignitat, l'actitud d'esperança, un gran deseiximent personal i la generositat, que era una de les qualitats principals del president Companys, són l'assentiment per ser llavor de quelcom que vindrà i que serà bo. Que serà millor i que ell hi hauria contribuït. Per això hi havia un punt de joia, malgrat tot, en la desesperança seva d'aquells dies.

Abans us l'ha llegit, aquest paràgraf, l'alcalde de la Vajol. Però no hi fa res que el repetim perquè és meravellós, digne de figurar en una antologia de grans textos.

Mireu, escolteu, admireu i agraïu, perquè ha estat la llavor del futur, el que era l'estat d'esperit del President dos dies abans de morir quan escriu a la seva muller i li diu allò: "Procuraré morir amb serenitat, amb dignitat" i afegeix això que us ha dit l'alcalde de la Vajol i que us torno a llegir: "em sento serè i tranquil. Es Déu qui ha posat les coses i les decisions per donar-me aquest destí i m'omple d'una serenitat extraordinària. Li dono les gràcies puix havent de fer tots els mateix camí, és a dir tots hem de morir, m'ha reservat a mi una fi tan hermosa per Catalunya i els meus ideals, que revaloritza la meva humil persona". Es a dir "jo no en sóc, d'important. La cosa important és allò que dura més que nosaltres, el que és important és la terra, el país, la llengua, la cultura, el patrimoni. La gent és el país, és Catalunya, és la pàtria i a mi m'ha donat Déu la gran joia, el gran honor de morir per ella".

Es amb aquests sentiments que va morir, coratjosament i dignament cridant per Catalunya. Però els pobles duren més que els homes, com ell sabia, i més que les derrotes si tenen tremp per superar-les i els arriba el seu bon moment. Hem vingut a recordar fets dolorosos però sense aturar-nos-hi, a retre homenatge al president Companys, però sobretot hem vingut a refermar el nostre patriotisme i a refermar el nostre compromís, el mateix que ell reclamava de la gent jove que s'havia exiliat amb ell.

El compromís, deia, era recuperar la llibertat de la pàtria i assolir el triomf dels ideals de Catalunya, els ideals de pau, d'ordre, de tolerància, de civilització i de treball.

Que la fe en Catalunya no ens falti mai ja que el President, cridat a un destí tràgic i en un moment tan dramàtic, tampoc la hi va faltar.

Què seríem, nosaltres? ¿Com ens presentaríem davant de la gent si avui, en un moment de recuperació ens faltés la fe?

Si ell ens va ensenyar aquest camí, d'estimació, de sacrifici, d'admiració i de creença en el futur, què hem de fer amics?

Creure que realment aconseguirem aquella Catalunya per la qual ell va morir. Un país de plenitud;

GOLF HOTEL AVÁNDARO

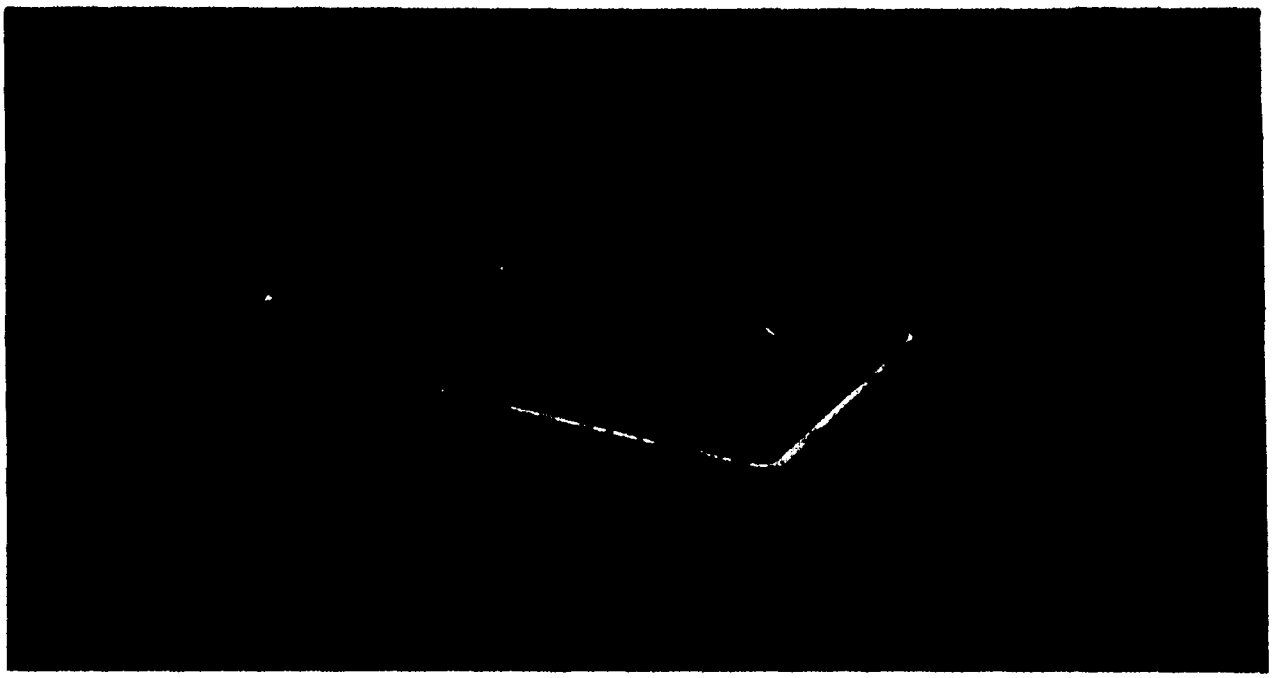

En el mateix cor i centre d'Avándaro, a 140 kms. de la ciutat de Mèxic i a 10 minuts de la pintoresca població de Valle de Bravo, i voltat d'uns extraordinaris paisatges de bellesa excepcional, de vegetació muntanyenca, es troba un dels llocs més bells i singulars de l'Estat de Mèxic:

EL CLUB DE GOLF I HOTEL AVANDARO

on trobareu cabanes tipus xalet, molt acollidores, decorades a l'estil rústec, amb xemeneia, telèfon, terrassa i estacionament privats.

CAMP DE GOLF espectacular, de 18 forats, que és considerat com un dels camps de golf més bonics mundialment: una àrea de descans i divertiment que compta amb 7 pistes de tenis, piscina semi-olímpica d'aigua temperada, un bassiol per a infants, squash, banys sauna i de vapor, i diversos jocs per a infants. I compta amb un Video-bar, on es poden veure els millors programes de la televisió mundial.
EN EL RESTAURANT vostè i la família podran disfrutar dels plats més exquisits de les cuines nacional com internacional i el nostre bar, durant el dia en la terrassa assoleiada i al capvespre amb el caloret de la xemeneia, li ofereix tota mena de vegudes per escòllir.

A més, per tal de poder compartir aquest lloc ideal i celebrar-hi tota mena de CONVENCIONS, SEMINARIS O JUNTES DE TREBALL, comptem amb l'equip idoni audiovisual perquè tot el que vostès hagin planejat resulti un veritable èxit.

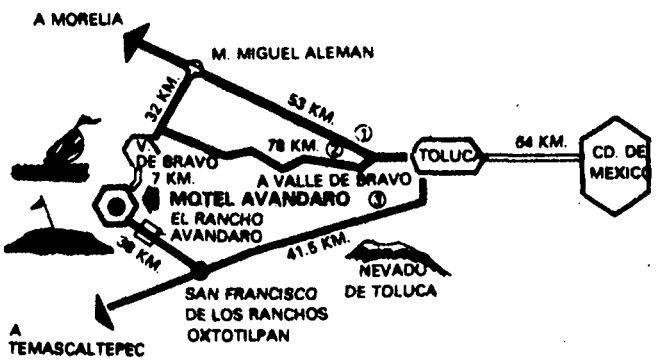

Reservacions i vendes:

GOLF HOTEL AVANDARO:
Insurgentes Sur Núm. 682 - Mezzanine 2 i 3.
Col. del Valle
Tels.: 536-73-88 i 536-73-89
03100 México, D. F.

D'UN DIETARI (1)

Joan SANTJOAN

Perpinyà-Maig de 1939

En els primers mesos d'exlli a França era molt sovint que els records ens absorbissin la ment. Records d'un passat pròxim o llunyà que ho eren tot en aquella vida de refugiat perquè el present era trencadís i el futur incert. Trencadís i incert en el nostre món de desconcert, de quimeres, de desesper, de confusió i de mals auguris. Records primerencs o tardorals però tots arrelats en el més profund de l'enyorança.

I revivíem escenes de la nostra infantesa; de la nostra joventut; dels mals-de-cap familiars; de les malvestats dels dies de la dictadura primoriverista; de les debilitats d'uns anys de república; de la tragèdia de la guerra civil. . .

Dels dies de la nostra infantesa recordàvem, amb plaer infinit i satisfacció incontinguda, les tardes dels llargs i assolellats dies d'estiu quan collíem les móres que, com menja deliciosa i llaminadura d'infant, ens brindaven, ben incitantment i magnànima, els esbarzers que coronaven els marges de les vinyes i dels camins.

I tanta era l'obsessió dels records que, si de dia t'hi *regalaves*, a la nit no podies pas evitar els somnis més estranys fills d'una imaginació pròdiga i fantasiosa a la vegada.

I somniaves que un dia qualsevol, després de sopar, un sopar trist i lleuger, un sopar de temps de guerra i d'època de restriccions, sorties de l'Hotel-restaurant on feia poc t'havies instal·lat, (emparat pel *récépissé* que et fou lliurat per les autoritats franceses, gràcies a la decisiva intervenció d'un amic català, polític actiu i refugiat també, que hagué de fugir de Barcelona, als pocs mesos de l'aixecament militar, per salvar la vida seriosament amenaçada pels elements incontrolats amos del carrer en aquells mesos) i caminant d'esma pels carrers de Perpinyà nedaves en un mar immens d'amors estranys fills de passions que no sols no capies, sinó que de bell antuvi rebutjaves pel que podien tenir de desorbitades i grotesques; pel que podien tenir de poca-solta i extravagants o perquè evidenciaven una feblesa d'esperit o manca de valentia i decisió que motivava sacrificis absurds i sofriments estèrils. Després, però, si les meditaves aquelles passions, si t'hi entretenies un xic, acabaves per rendir-te als raonaments que, fills del cor i de la ment emmaridats en el moment de la nostra naixença, saben perdonar-ho tot, disculpar-ho tot, justificar-ho tot. . .

I caminaves. Caminaves d'esma i no sabies on anaves i tant se te'n donava. No sabies on anaves i no volies anar enlloc. Només volies caminar. Caminar sempre cercant la manera d'allunyar-te de tu mateix tot pretenent fugir de l'allau de pensaments que t'engolia i t'ofegava. I deambulaves pels carrers de Perpinyà com un autòmat perquè dels carrers, dels aparadors i de les vitrines que emmarcaven els carrers i de la gent que deixaves darrera teu no en servaves cap imatge. Tot s'esfumava al teu darrera i de tot allò no en quedava ni el més lleuger rastre.

Els passos, el caminar d'esma, et portaven a les afores de *la ville*. Les cases *bon marché* i els jardins públics amb els jocs per a infants quedaven apagats i tristois, quiets i tranquils en aquella hora tardoral com si les paraules en lletres de ferro de la porta d'entrada al parc —*jocs per a infants*— no fossin allí per altra cosa que per a fer bonic.

I seguies caminant carretera enllà. La faixa llarga i grisa de l'enquitranat semblava arribar fins l'infinit. A l'esquerra, quedava la plana extensa dels horts, riquesa de *la ville* i, a la dreta, un marge argilós coronat amb ceps verdosos, fruit en promesa. Horts i ceps que no veies i al seu lloc només veies, a un costat i altre de la carretera, dues fileres inacabables d'espines; d'espines d'esbarzer, d'arç, d'argelaga florida o per florir i avançaves pel mig d'aquelles dues fileres d'espines com presoner sense esperança en una presó allargassada i sense fi.

Els esbarzers, barrejats amb altres plantes espinoses, estaven plens de móres, el seu fruit exquisit i temptador. N'hi havia de verdes, de vermelles, de negres. . .

Amb el mirar fix, perdut qui sap on, les veies totes, volies abastar-les totes, collir-les totes, àdhuc les verdes perquè, les verdes, les endevinaves ja formoses —promesa de gaudis indesxifrables— i amb recança pensaves en el plaer que un altre o uns altres fruirien amb elles quan fossin madures.

Les vermelles, les veies i les endevinaves plenes de vida, de foc, de passió, atractius fills de la natura i de la jovenesa esplendorosa. De tant en tant —i somniant sempre i sempre d'esma— en collies alguna, la que semblava més bonica, més fogosa, més atractiva, més tendra, més plena. . . La de color més viu i captivador. La que sabia ferir la mirada com cap altra. I pausadament te la portaves a la boca i amb ella jugaves passant-la, amb la llengua neguitosa, de l'un costat de boca a l'altre en una delectació inexplicable de voluptuositat mal dissimulada. Quan començava a estovar-se, a un mal madurar a causa del refregar continu en aquell joc poc corrent, l'expremies ben suaument amb les dents o contra el paladar gustejant agradosament el suc asprós que, al seu pas per la gola, generava delicades esgarrifances.

L'expremies poc a poc, ben poc a poc, per així fruir, rabejant-t'hi, tota la intensitat d'un plaer morbós empeltat de sadisme que hom no pot deixar de sentir al maltractar un indefens. I era per això i no pas per cap altra cosa, que ho feies suaument, amb rebuscades maneres i àdhuc amb tendresa. Acabaves, però, aixafant-la bruscament i escopint-la amb ràbia quan l'aspror t'encoixinava desmesuradament la boca i et desfigurava el rostre amb una ganyota imprecisa o quan, exhaurida l'aspror, ja no tenia sentit el jugar-hi.

De negres també n'agafaves; les més. Eren les més seductores i si no tenien als atractius de la jovenesa sabien despertar la sang, per endormiscada que estés, amb el seu mirar experimentat. Eren madures; ben madures. Es defeien només al contacte dels llavis febrosos i es fonien soletes encatifant boca i paladar amb la dolçor pastosa del seu sucós defallir que s'escorria gola avall com un cordial vivificador.

El dia no havia mort del tot. Els homes s'oposaven a l'horari solar i, malgrat l'hora avançada que era, el sol tot just s'acabava d'amagar després de la seva darrera besada a la terra. I com que era la darrera fins semblava més llarga.

I seguies caminant, caminant, per la carretera grisosa. Dels campanars de *La ville* començaren a caure hores. Comptares tres vegades les nou i ho feies ben bé d'esma, perquè sí, maquinalment. . . Ressonaven a l'oïda i repeties mecànicament: una, dues, tres, quatre. . . una, dues, tres, quatre. . . una, dues, tres, quatre. . .

El cel s'havia enfosquit. El vent que ara bufava, en lloc d'escombrar-lo de núvols, l'embrutava més i més d'un gris pesat i espès.

Tot d'una, un tro fort i llunyà semblà que rodolés montanya avall. Poc després, un altre de més fort i proper semblà rodolar per la plana. Foren seguits d'un ruixat d'estiu d'aquells que, malgrat ésser forts i espessos, quasi no mullen perquè duren poc. T'aixoplugares sota d'un arbre, el que veieres més prop i, passada la pluja i de nou a la carretera, començares a desfer el camí que tot just acabaves de fer.

La pluja, amb tot i que durà poc, refrescà un xic la capvesprada. Les ombres de la nit començaren a ensenyorir-se de tot i, inconscientment o perquè la nit ja projectava basarda, apretares el pas com si tinguessis pressa per trobar-te a l'hotel.

Els carrers de *la ville* eren ara poc concorregurs i els veies més tristos que abans. Un cop a l'hotel, sense ni donar el bona nit —*el bon soir*— a les poques persones que trobaves per l'escala, entrares a la cambra, et despullares i et ficares al llit. I tan va ser ficar-te al llit com despertar, quan tot just començaves a agafar el son.

Un cop despert, no paraves de girar-te i regirar-te pel llit pres pel nerviosisme i el neguit seqüela del somni que et bullia encara pel magí. —Móres verdes, vermelles, negres!!!. . . Els ulls ben oberts, —foragitada la son— ni pensar en dormir. Encenies la llum i l'apagaves una i més vegades sense saber ben bé perquè. Dels campanars propers unes altres hores començaren a caure. Comptà les onze. . . les dotze. . . la una no la pogué comptar perquè no hi fou a temps.

"El Castillet" o Palau dels Reis de Mallorca

Mengeu com a casa

MESON DEL CID

LA LLAR GASTRONÒMICA CATALANA

Humboldt 61 — México 1, D.F.
Encàrrecs: 521-19-40, 521-16-61 i 521-76-29

L'ULTIMA NOVETAT A LA CUINA:

Nou BRAUN

Multipractic

Pràcticament ho fa tot!

- LIQUA
- BAT
- MESCLA
- TRITURA

Braun Multipractic és un nou i revolucionari concepte en aparells electrodomèstics, ja que és l'únic que pot portar-se al recipient dels aliments. . . i no els aliments a l'aparell.

Amb Multipractic vostè pot preparar ràpidament, en fred o calent: Liquats, i *mel·ceclat*, salses, *fríjolitos*, sopa, puré, la papilla del bebè. . . i fins hi tot maionesa! Però això no és tot: també deliciosos còctels amb la seva beguda favorita.

Braun Multipractic és pràctic, eficient i super fàcil de rentar! Porta el seu tassó i penjador de paret.

Coneixeu-lo ja, en el vostre Magatzem o Tenda d'Autoservei.

només n'hi ha un... i és de BRAUN

BRAUN

BRAUN
ALTA TECNOLÒGIA ALEMANA

"Divertimento" al voltant de la veu

Pelai VILAR

¿Per què he triat aquest mot italià per parlar del fenomen vocal? "Divertimento" és una composició musical força en voga en el segle XVII, caracteritzada per la seva lleugeresa i executada per petits conjunts instrumentals. Per extensió, s'ha parlat de "divertimento" lingüístic. Aquesta accepció marcarà el to de la xerrada que ara us faré.

Cal que deixem clars dos conceptes des del començament. El llenguatge humà no fóra possible sense l'antecedent de la veu, que no es produeix a la boca sinó a la laringe. La veu, en l'home, serveix més aviat per expressar emocions que no pas per comunicar-se.

VEU I SOROLLS. Les estructures inorgàniques no tenen veu, en el sentit de quelcom que és emès de dins cap enfora. La mar fa soroll, les aigües i els rius també en fan, quan s'escolen pels ràpids i les cascades. El vent que udola, la tempesta que eixorda, els llamps al produir el tro, les erupcions volcàniques, serien les "veus" de la natura inorgànica.

HISTORIA NATURAL DE LA VEU. La veu és una conseqüència de l'aparició de la vida a la Terra. Quan apareix la vida, és a dir, quan es produeix l'organització de la matèria inorgànica, els compostos químics cada cop més complexes van evolucionant fins arribar al DNA, als coacervats i als primers procariotes. Així apareixen uns ens capaços de replicar-se i posteriorment de reproduir-se. Tot això és molt esquemàtic però cal no oblidar que som en un "Divertimento" i no a l'Acadèmia de Biologia.

Aquests éssers, petitíssims que varen iniciar el camí de la vida tampoc no eren capaços d'emetre sons. No tenien veu. La veu no apareix en aquest inici de la vida, entre d'altres raons, perquè aquestes formacions vitals primigènies neixen a la mar, i és en aquest món silent que es desenvoluparan, passant d'ésser organismes constituïts per una sola cèl·lula, a colònies de cèl·lules primer, i després de formar els primers animals i plantes multicel·lulars, com les esponges marines, les estrelles de mar, els crustacis i, finalment, els peixos.

Tots aquests éssers havien de respirar –captar oxígen i eliminar anhídrid carbònic– cosa que feien a través de la pell. Amb el temps l'evolució els dotà d'un òrgan especialitzat, les brànquies, que en català pla se'n diuen ganyes. Per les brànquies passa l'aigua a l'interior del cos del peix i en el trajecte es posa en contacte amb les parets dels capilars. A través d'aquestes parets la sang pren l'oxígen de l'aigua i deixa anar el seu anhídrid carbònic. Bé, ja som capaços –els peixos, s'entén– de respirar dins de l'aigua però, i la veu? On ha quedat? L'evolució no s'atura pas i algunes d'aquestes espècies de peixos s'acosten a les fronteres mar-terra.

Aleshores uns animals crepusculars –no fóra millor dir-los aurorals?– es passen una estoneta a l'aigua i una altra en terra llotosa o a la sorra mullada. Aquests nous éssers són els anfibis, així anomenats del mot grec "anfibiologia" que vol dir "cosa que pot tenir dues interpretacions "oposades". En català diríem que no són ni carn ni peix.

Aquests anfibis desenvoluparen dos grans avenços: la respiració terrestre i el dit cervell reptilià, seu de les emocions. Com ho feren? Començaren a formar òrgans respiratoris terrestres rudimentaris que els permetien d'obtenir l'oxígen directament de l'aire i així fer estades fora de l'aigua cada cop més perllongades. Primer foren uns petits sacs que a poc a poc van ser dividits per uns envans fins arribar a formar una munió de petitíssims recintes dits alvèols, que constitueixen el veritable pulmó de les aus i els mamífers. Al tenir el pit o tòrax gairebé ocupat per dos sacs respiratoris, resultà inevitable que quan el sac –o el pulmó– es buidava, es produís un gemec, un so (a la gaita, en català, també se li diu sac de gemecs). Havia nascut la veu, com a conseqüència de la respiració. Per dir-ho en termes científics, la veu és un epifenomen respiratori. Es a dir, és una conseqüéncia colateral, no programada, de l'evolució del sistema respiratori.

Els pulmons resten allotjats en el tòrax de les aus i dels mamífers. Es comuniquen amb l'exterior mitjançant un tub cartilaginós anomenat tràquea, que en general s'ajunta amb la porció superior del tub digestiu, prop de la gola. Una conseqüència d'aquesta proximitat és la possibilitat d'entrada de líquids i menjar al tub respiratori: degut a aquest perill, i des de molt al començament, es varen desenvolupar replecs o opèrculs a l'entrada de la tràquea, que tenen la funció de vàlvules protectores per evitar l'entrada d'elements estranys a les vies respiratòries. En una evolució posterior, aquests

HOTEL RESIDENCIA
NUÑEZ URGEL
URGEL. 232-234
TEL. 322 41 53
08036 BARCELONA
US ESPEREM A BARCELONA

replecs de funció inicialment protectora, es convertiren en la laringe, veritable orgue de la funció fonatòria.

Es important assenyalar que la laringe no és un òrgan passiu. Quan treballa augmenta i disminueix el gruix i la posició dels replecs, anomenats cordes vocals, amb les quals es produeix la veu, no pas la paraula. Aquestes modificacions són en part automàtiques i en part voluntàries, i mantingudes per una retroalimentació consistent en què l'emissió de la veu és recollida per l'oïda de la mateixa persona que l'emet. L'oïda, un cop estimulada, fa arribar el senyal auditiu al cervell, el qual envia impulsos motors als músculs de la laringe, de la faringe, de la llengua, etc. per tal de modular la veu: impulsos que poden ésser modificats als nuclis del cervell reptilià per produir canvis emocionals que es traduiran en canvis de la veu.

LA VEU COM A FENOMEN FISIC. A grans trets podem resumir els aspectes físics de la veu recordant que, com qualsevol altre so, la veu es caracteritza per la intensitat, el to i el timbre. La intensitat, força o potència, ve determinada per l'amplitud de la vibració. El to, tessitura o freqüència, és el paràmetre que permet classificar les veus, i depèn del nombre de vibracions per segon. El timbre, que permet reconèixer les veus de persones i instruments, depèn dels harmònics que acompanyen el so fonamental emès.

Les veus es classifiquen segons el seu to, és a dir, segons el nombre de vibracions per segon. Així s'estableix un espectre fonatori que va de les veus més greus (menor nombre de vibracions) a les més agudes (màxim nombre de vibracions) i que són les següents: baix, barítón i tenor per als homes: contralt, mezzo-soprano i soprano per a les dones.

LA VEU I L'EMOCIO. Intentem una descripció de l'emoció. Diguem que és una mescla de temor, por, angoixa i plaer intens, barrejats amb manifestacions tals com suor, acceleració del pols, plor, sanglots, boca seca i afluixament dels esfínters; tots ells fenòmens regulats en part pel sistema neurovegetatiu i en part pels nuclis que constituiexen el cervell reptilià, encarregats de les respostes emotives, l'aprenentatge i els comportaments alimenticis i sexuals.

L'emotivitat reflectida a la veu és conseqüència, doncs, dels fenòmens fisiològics que acabem d'esmentar. La independència del llenguatge i de l'expressió oral és una prova del contingut emocional de la veu. Un orador pot emocionar-nos encara que no el veiem gesticular. En canvi, feu la prova de treute el so de la TV quan parli algun orador i veureu com resulta fred i ridícul sense el contingut emocional de la veu.

VEU I SEXE. Podem enamorar-nos d'una veu, com podem fer-ho d'una figura. Però l'enamorament originat en el fenomen auditiu és més emotiu, més profund i més independent dels altres aspectes de la bellesa, i en particular de l'atracció visual. La veu, antecessora i mare de la paraula, té un elevat contingut i significació sexuals a l'espècie humana. La maduresa de la veu coincideix amb les maduracions sexuals femenina i masculina. La laringe adquireix caràcters diferencials masculins amb la muda de la veu. La menstruació, el coit, l'excitació sexual, alteren les característiques de la veu.

La menopausa en la dona i l'andropausa en els homes, comporten força alteracions de la veu. Quan encara no s'ha iniciat la influència hormonal, la majoria de les veus dels infants –siguin nenes o nens– són molt semblants i molt belles, bellesa que justament radica en què són veus asexuades. Es per això que es diu que els infants tenen veus angelicals. Recordem que els àngels són éssers purs i, per tant, asexuats. Al voler mantenir les característiques d'aquestes maravelloses veus, s'arribà, en èpoques de decadència no pas massa llunyanes, a aberracions com les de castrar els infants, per tal que –al no esdevenir-se la pubertat– les seves veus no perdessin llur caràcter angelical. Així foren famosos els *castrati* de les òperes italianes.

Els barítons i les mezzo-sopranos representen les veus "normals" masculines i femenines. Les tessitures extremes serien baix i tenor per als homes, i contralt i soprano per a les dones.

Les veus dels vells i velles perden les característiques de l'edat de la virilitat i de la feminitat respectivament, precisament per la disminució o desaparició de l'activitat hormonal. Es tomen insegures i tremoloses al perdre la tonicitat dels músculs de la laringe. Per altra banda, al disminuir l'audició amb l'edat, disminueix també la regulació auditiva de la veu.

VEU I PERSONALITAT. Si parlem de personalitat és evident que estem adjectivant algú. "La Joana té una personalitat exuberant"; "En Guillem té una personalitat d'introvertit", poden ésser exemples d'això.

Per tal de precisar què és el que entenem per personalitat, citarem dues paraules clau: IMATGE i PERSONA.

PERSONA és una paraula tan òbvia –almenys a primera oïda– que no ens motiva a cercar-ne l'origen. Es rica en connotacions i cal, per tant, escatir-ne el significat primigeni. Si retorcedim un parell de mil·lennis trobarem que els actors de la Grècia clàssica, i més endavant els de Roma, es cobrien el rostre amb una màscara que, a més de les dues escletxes per als ulls, tenien una obertura més gran a nivell de la boca, que en llatí deien que servia *per sonare* i que, en català diríem *perquè surti la veu o el so*. Aquesta obertura acabà per designar-se amb el mot de *persona* i, més endavant, el nom s'aplicà a l'actor.

Els que anaven al teatre no els deien espectadors perquè no anaven a veure o *spectare* sinó a escoltar; eren els *audites* i d'ací que encara se'n diu auditori a la gent que, com vosaltres, està escoltant al que parla.

La veu, en el teatre, era i continua essent l'element fonamental. Els moviments i els gestes corporals, a vegades simples, a vegades exagerats i acrobàtics com en els teatres orientals, mai no passen d'ésser altra cosa que el complement de la veu.

Amb l'evolució del teatre desapareix la màscara i és aleshores quan l'actor, ja *desenmascarat*, gesticula, es mou, en una paraula, *actua*. A fi de comptes, però, el qui és a l'escenari és *el personatge*, la persona, el qui té la veu, i no pas l'actor, el que actua, el qui fa coses que, fet i fet, són complementàries.

Tan important és la veu en el context de la personalitat que podem emocionar-nos amb el teatre de faristol i amb el radiofònic, però en canvi no ho farem en el mateix grau amb el cinema mut o la pantomima, que no han passat mai d'ésser arts menors.

La veu, la *persona*, és més poderosa que la *imatge*. Aquesta es allò que hom s'imagina, quelcom que sabem que no existeix, que sols es prefigura en el nostre intel·lecte. La veu, al contrari, configura la presència real de la persona i per això té un impacte emocional.

Un complement del que acabem de dir el tenim amb l'experiència d'una dona que es despulla inconscientment davant del televisor en el que apareixen homes actuant; en contrast, si va a parlar per telèfon amb un representant del sexe masculí, pudorosament fa el gest per cobrir la seva nuesa al sentir la veu del mascle.

Les persones de veus ben timbrades, per aquest sol fet solen ésser posseïdores d'una personalitat atractiva. Inversament, algú amb agradosa presència però que parla amb una veu aspra o en desacord amb el seu aspecte físic o amb el seu sexe, destrueix la bona impressió que va produir en el primer moment.

Per acabar, recordem que la veu és el fonament i base de la paraula i que en la teologia cristiana, quan es parla de la divinitat, es diu "Primer fou el Verb", expressant que la veu i la divinitat són consubstancials. Aquest do de la veu l'hem de conservar amb tanta o més cura que la nostra figura, doncs la nostra veu és la nostra persona.

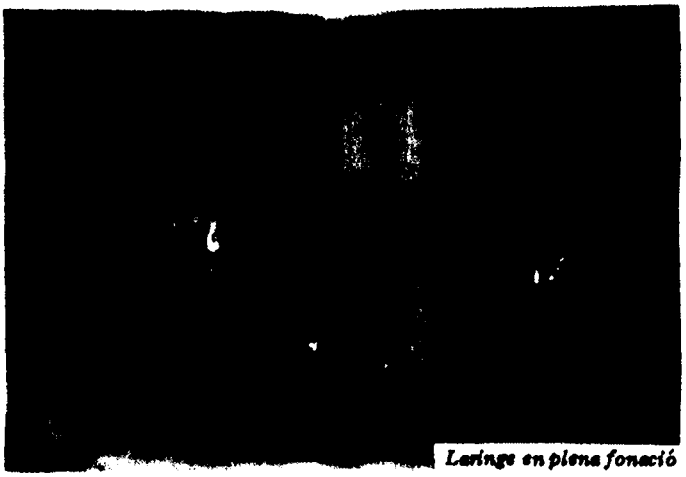

Laringe en plena fonació

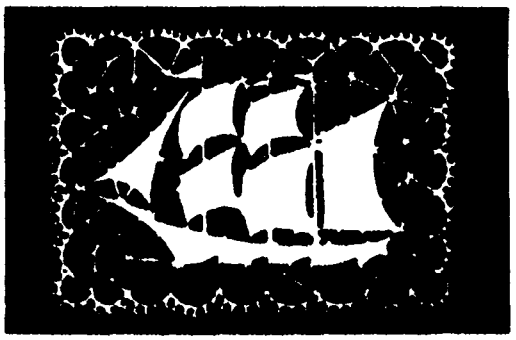

MARIBEL

Llenceria fina

PASAJE ITURBIDE 18,
Tel.: 518-27-95
México, D. F.

HOTEL EL CASTELL

★★★★

APARTAT DE CORREUS 53 - TELEX CSEU 93610
Telèfon (973) 350704 i 351041
25700 LA SEU D'URGELL (Lleida)
Director: JAUME TAPIES

A la porta del Principat d'Andorra i sobre un monticle amb La Seu d'Urgell —la nostra històrica ciutat medieval— als seus peus, i arrecerat per l'imponent massís de la Serra del Cadí es troba, amb tota la seva majestat

HOTEL EL CASTELL

on podeu passar un fi de setmana o unes vacances amb el major confort, en mig d'un paisatge d'una bellesa única.

US ESPEREM PER A SERVIR-VOS COM CAL

BIBLIOTECA POMPEU FABRA

El CURS D'ART CATALA que durant els mesos d'abril, maig i primer de juny, va donar a l'Orfeó la nostra benvolguda amiga i excel·lent mestra MONTSERRAT GALI i BOADELLA, en el marc de les activitats organitzades per commemorar el 50è Aniversari de l'Exili Republicà-Català, va ésser un èxit rotund.

L'alt nivell del curs es fa evident a l'incloure temes com la pintura i escultura romànica a Catalunya, la pintura gòtica, l'arquitectura medieval (romànica i gòtica), passant des del Renaixement al segle XIX, amb el modernisme (arquitectura, escultura i arts decoratives), i també la pintura catalana a finals del segle XIX i principis del XX (Picasso, modernisme, noucentisme, simbolisme. . .), el surrealisme de Miró i Dalí, fins les corrents de la pintura contemporània (Cuixart, Tàpies, Subirachs, entre molts altres). Va delectar la nombrosa concurrència que cada dijous s'aplegava a l'Orfeó per escoltar entusiasmada a la Montserrat Galí, que a més de donar dades i explicacions de nivell universitari, ho feia amb simpatia i bon humor per donar lloc a descansar alguns moments l'atenció concentrada de l'auditori.

Les classes eren il·lustrades amb excel·lents diapositives sobre cada tema, i ens consta l'esforç que va representar per a la Montserrat el triar cada fotografia a fi de que fos la més adient i representativa d'un estil determinat, dintre de les mancances i limitacions de mitjans que tenim a Mèxic sobre art català. Forts aplaudiments subratllaven el final de cada vetllada, i les felicitacions plovien sobre la Montserrat.

Avui, recollint suggerències dels socis que volen profunditzar l'estudi sobre el nostre art català, donem a conèixer als nostres lectors els llibres que tenim a la Biblioteca sobre història de l'art català, biografies i obres d'artistes catalans, com un homenatge a la feina feta entre nosaltres per la Montserrat Galí:

- AIXO ES CATALUNYA Guia del Patrimoni Arquitectònic, de la Generalitat (también en Castellano).
- L'ART CATALA, d'Editorial Aymà, en dos volums (7(46.71)F/).
- L'ART CATALA, de Marcel Durliat (72D).
- EL TEMPLO ROMANO DE BARCELONA, de Juan Bassegoda Nonell (725B).
- LOS MAESTROS DE OBRAS DE BARCELONA, de Juan Bassegoda Nonell (7B).
- CATALOGNE ROMAINE (en francés) per Mn. Eduard Junyent.
- LE SAUVETAGE DU PATRIMOINE HISTORIQUE ET ARTISTIQUE DE LA CATALOGNE, per la Generalitat de Catalunya (75(46.71)G).
- GUIA DE LES ESGLESIES ROMANIQUES CATALANES, per Vicenç Buron (726B).
- GRANS MONUMENTS ROMANICS I GOTICS, d'Eduard Carbonell (72C).
- LA ORNAMENTALIDAD DORADA EN LOS RETABLOS CATALANES, por Raimundo Casellas.
- LA VIDA DE L'ARTISTA MEDIEVAL, per Frederic-Pau Verrié (U.033 V).
- PANTEO REIAL DE SANTES CREUS, Artemi Folch (926(46.71)F).
- EL PALAU REIAL MAJOR DE BARCELONA, d'Anna Ma. Adroer i Tasis (725A).
- LA BASILICA DEL MONASTERIO DE SANTA MARIA DE RIPOLL, per Eduard Junyent (726J).
- LA NOBLE HISTORIA DEL PALAU REIAL, d'Andreu Vallvé (725V).
- LAS IGLESIAS DE SAN PEDRO DE TARRASA, por la Junta Municipal de Museos (726M).
- PEDRALBES, CORTE DE ESPAÑA, por Josefina Planas Parellada (728P).
- MOSAICOS BIZANTINOS, d'Heinrich Neumayer (726.1N).
- EL PARLAMENT DE CATALUNYA, Jaume Sobrequés i Callicó i al.
- LES PEINTRES ESPAGNOLS, de Paul Guinart (fa referència als retaules i pintura romànica catalana) (7.033(46.71)G).
- GRAVAT CATALA AL BOIX, de Pompeu Audivert (76A).
- HISTORIA DELS CARRERS DE LA BARCELONA VELLA, per Lluis Almerich (725.09A).
- L'EPOCA DEL BARROC, de la Generalitat de Catalunya (7.034.7G).
- CATALUÑA, MONUMENTOS, ARTES, HISTORIA, por Piferrer y Pi Margall (WBP).
- LA ESCULTURA EN LA CASA LONJA DE BARCELONA, de Salvador Moreno (73M).
- EL PALAU DE LA GENERALITAT, per la Generalitat de Catalunya (725G).
- LA CASA DE LA CIUDAD, de Agustín Duran i Sanpere (725.09D).
- EL PALAU DE MUSICA CATALANA, d'Antoni Sabat (725S).
- EL PALAU DE MUSICA CATALANA, de Jaume Crosas (725C).
- LA MASIA CATALANA, de J. Gibert (728G).
- GUIA DELS MUSEUS DE CATALUNYA (727B).
- D'Alexandre Cirici Pellicer: LA PINTURA CATALANA (75(46.71) C). L'ARQUITECTURA CATALANA (72(46.71)C). BARCELONA, CIUTAT D'ART (72(46.71)C).
- ESPIRITUALIDAD DE LA ARQUITECTURA, por José Antonio Coderch de Sentmenat (926C).
- SAGRADA FAMILIA, Junta del Temple Expiatori de la Sagrada Família (726J).
- CENT ANYS DE RETRAT FEMENI EN LA PINTURA CATALANA (1830-1930), Galeries Laietanes (WBP).
- EL DEPORTE Y LAS BELLAS ARTES, Juan Antonio Samaranch (7S).
- CINQUANTA ESCULTURES BARCELONINES, per Pere Català i Roca (73C).
- PAPITU, revista il·lustrada amb dibuixos de Nonell, Gargallo, Canals, etc. (1908-1912) (WBP).
- CARTELLS DE LA FIRA OFICIAL INTERNACIONAL DE MOSTRES A BARCELONA i EXPOSICIO INTERNACIONAL DE BARCELONA (1920-1981).
- ELS PROS I ELS CONTRES DE LA PINTURA ABSTRACTA, per Arnau Puig (75P).
- L'AVENTURA DE L'ART CONTEMPORANI, de Francesc Serra (75S).
- ART CATALA CONTEMPORANI (1970-1985), Fons d'Art de Xarxa Cultural.
- OBRA PLASTICA DEL EXILIO ESPAÑOL EN MEXICO 1939-1979, Instituto Nacional de Bellas Artes de México (71).

BIOGRAFIES

- H. ANGLADA CAMARASA, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- NICOLAU BORRELL, Escultor-Estatuario (1888-1951), E. Schaub-Koch (927S).
- L'ESCULTOR DAMIAN CAMPENY ESTRANY, por Federico Marés Deuloval (927M).
- JOSE CLARA i AYATS, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- CUIXART, Generalitat de Catalunya (7G) (7R) i (927C).
- DALI, por Ignacio Gómez de Liaño (927G).
- DALI I ELS LLIBRES, Generalitat de Catalunya (927G).
- SALVADOR DALI, por James Thrall Soby (927T).
- CARTA ABIERTA A SALVADOR DALI, por Salvador Dalí (WBP).
- LLUIS DOMENECH I MONTANER (arquitecte) Lluis Carulla (926C) i (925D).
- EL PINTOR ANTONIO FABRES, por Salvador Moreno (927M).

- ELOGIO DEL ARQUITECTO D.AUGUSTO FONT Y CARRERAS (1845-1924), por BuenaVentura Bassegoda y Amigó.
- FORTUNY, por Joaquín Ciervo (927C).
- EXPOSICION DE MARIANO FORTUNY (7F).
- CATALOGO DE LA EXPOSICION FORTUNY, por el Patrimonio Artístico Nacional de España (75.1).
- MANUEL FUXA (1850-1927), por Félix Mestres y Borrell (927M).
- DIBUJOS DE GARCIA LORCA (WBP).
- ADRIA GUAL i la seva obra, per Avelí Artís (928A).
- GUINOVART, EL ARTE EN LIBERTAD, por J. Corredor-Matheos (927C).
- SANTIAGO JULIA I BERNET, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- EVOCACION DEL MAESTRO LABARTA EN SU VIDA Y EN SU OBRA, por Pedro Benavent de Barberà (927B).
- ARISTIDE MAILLOL, per Juli E. Payró (7P).
- ARTUR MASRIERA, per Lluis Masriera (927M).
- EL PINTOR D. JOSE MASRIERA, por Benaventura Bassegoda (7B).
- LLUIS MASRIERA I ROSES, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- APELES MESTRES, per Luis Masriera (927M).
- APELES MESTRES, por Joaquin Renart (927R).
- MIRO, por Jacques Dupin (927D).
- JOAN MIRO, per Sebastià Gasch (927G) (recomanat per la Montserrat Galí).
- JOAN MIRO, per Rosa Ma. Malet (927M).
- JOAN MIRO I CATALUNYA, per Joan Perucho (75P).
- XAVIER NOGUES, per Joan Sacs (927S).
- NONELL i ALTRES ASSAIGS, d'Enric Jardí (7J).
- EL MESTRE MARIA OBIOLS I TRAMULLAS (1809-1888), per Josep Ricart i Matas (927R).
- JOSE LUIS PELLICER, por José Masriera, Academia Provincial de Bellas Artes (927M).
- PICASSO, per André Fermigier (WBP).
- PICASSO, per Josep Palau i Fabre (927P).
- EL SECRET DE LES MENINES DE PICASSO, per Josep Palau i Fabre (75P).
- DOBLE ASSAIG SOBRE PICASSO, per Josep Palau i Fabre (927P).
- HOMMAGE A PABLO PICASSO, Ministère d'Estat-Affaires Culturelles (927M).
- PARA ENTENDER A PICASSO, por A. Oriol Anguera (927O).
- MARTA PALAU, Mis caminos son terrestres (745P).
- PAU PIFERRER A MALLORCA, per Josep Sureda (927S).
- LUIS PLANDIURA I POU, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- PUIG I CADAFALCH, miscel·lania, Institut d'Estudis Catalans (9261).
- JOSE PUIG I CADAFALCH, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- DE JOSEP PUIG I CADAFALCH, discurs sobre les lleis històriques de la vida dels estils arquitectònics (72P).
- JUAN RENART GARCIA, per Benavent de Barberà i Abelló (927B).
- DIBUJOS DE LUIS RIGALT (1814-1894), por Antonio Ollé Pinell (927O).
- CONDE DE RUISEÑADA, Real Academia de Bellas Artes de San Jorge (927A).
- SANTIAGO RUSIÑOL, per Carles Capdevila (927C).
- SANTIAGO RUSIÑOL (1861-1931), Generalitat de Catalunya (927G).
- LO PINTOR FRANCISCO SANS I CABOT (1828-1881), per Francesc Carreras (927C).
- JOSE MARIA SERT, por Alberto del Castillo (927C).
- ARQUITECTURA DE SERT A LA FUNDACIO MIRO (725S).
- TAPIES, TESTIMONI DEL SILENCI, per Alexandre Cirici (927C).
- TAPIES, per Roland Penrose (927P).
- ANTONI TAPIES O L'ESCARNIDOR DE DIADEMES, oracle per Joan Brossa, text de Francesc Vicens (927V).
- ANTONI TAPIES I L'ESPERIT CATALA, per Pere Gimferrer (927G).
- LA FIGURA PATRICIA Y EL ARTE DE JOAQUIN VAYREDA, por Rafael Benet (927B).
- M. VILADRICH, la obra del artista en 80 grabados (7.071B).

Rosa Maria BAYO DE RIBAS

CARRER PROVENÇA 88 – BARCELONA – TEL. 230-00-29

El nostre local fou inaugurat el 1980.
La casa antiga data de 1942.
Tot i que, pel que fa a especialistas cuilinàries, les Cuines de Mercat, Catalana i Internacional són les protagonistes, deixem que la imaginació ens suggereixi i guiï per elaborar els plats que paladejareu amb gran plaer nostre.

- **Medalla del Mèrit Turístic de la Generalitat de Catalunya 1981.**
- **Premi Nacional de Gastronomia 1983.**
- **Placa d'Argent al Mèrit Turístic 1983.**

Canamex, s.a. de c.v.

PRODUCTES QUIMICS

Vendes:

ICI DE MEXICO, S. A. de C. V.
San Lorenzo 1009, Col. Del Valle
México 12, D. F. C. P. 06000
Tel.: 688-53-44

Fàbrica:

Los Arcos, Cholula, Pue.
Apartado Postal 150, Puebla, Pue.
Código Postal 72000
Tel.: (91-22) 48-32-33

Carta oberta al Ministre de Cultura

Amb motiu de la concessió del Premio Nacional de les lletres al lingüista Joan Coromines, aquest ha fet pública una carta que ha enviat al ministre de Cultura, Jorge Semprún. A la carta, el filòleg accepta el guardó, però fa una punyent crítica al govern central per la seva actitud davant la nació i la llengua catalanes.

Barcelona, 6 de juny de 1989.
Sr. Jorge Semprún, ministre de Cultura,
MADRID.

Excel·lentíssim Senyor:

Impressionat per la nova que V.E. acaba de comunicar-me, que, amb la seva sanció, un Jurat ha decidit atorgar-me el *Premio Nacional de las Letras*, em cal donar-li les gràcies, i pel seu conducte, donar-les al Jurat, per una distinció que valoro altament, i fent-ho de cor i amb absoluta sinceritat.

He de comunicar-li que, si rebo l'import monetari d'aquest premi, serà destinat i esmerçat, totalment, a compensar la col·laboració dels amics que, dotats d'una elevada preparació universitària, especialitzada en Lingüística i Toponomàstica, ajudin a acabar l'Onomasticon Cataloniae –de totes les terres de llengua catalana–, obra capital de la meva vida, que l'edat avançada, previsiblement, no em permetrà de completar tot sol.

D'altra banda, no puc deixar de dir-li que la satisfacció que queixa distinció em dóna, va acompanyada d'una profunda recança. L'única nació, i l'única llengua meves, a les quals reto incondicional homenatge, són la nació i la llengua catalanes. I veig amb tristesa que l'Estat i el Govern que m'ho atorguen, encara neguen o regategen els drets que són deguts a totes dues. Considero intolerables alguns fets. Primer, que s'admetin en els Països Catalans, mestres i agents de policia i altres funcionaris sense acomplert coneixement de la nostra llengua. Segon. Que es regategi, o sotmeti a hàbils maniobres, el suport incondicional a l'oficialitat del català en el si de la Comunitat Europea, i dels seus programes d'ensenyament lingüístic. Tercer. Que Magistrats nomenats per l'Estat provin d'introduir una divisió en la unitat de la llengua literària i oficial catalana, preceptuant l'ús d'ensenyaments i textos en "llengua valenciana i no catalana", car l'Estat no hauria de permetre que el Poder Judicial tracti d'esberlar la unitat d'un dels més grans valors de la terra espanyola: una llengua il·lustre entre les romàniques. En fi, és aflictiu per a Espanya que a la que hauria de ser una de les cabdals dins l'Estat, la Universitat de Barcelona, junt amb les altres catalanes, se'ls reservi un tracte de madrastra.

Acabo transcrivint les paraules que formen l'últim article del meu Diccionari Etimològic i Complementari Català, il·lustrant la primera aparició del mot *zèfir* en les llengües romàniques:

"Es en la Divina Comèdia:
"In quella parte ove surge ad aprire
zefiro dolce la novella fronde
di che si vede EUROPA rivestire".

(Paradiso XII, 46-48)

Avui ens plau de citar aquesta bella tercina amb què Dante augura, i sembla preveure ja, la naixença i l'envol de la gran nau de l'Estat europeu, que avui palpem ja, i ha de deslliurar la més gran potència del món, de les amenaces guerreres i totalitàries, del Volga, de l'Asia i del Potòmac. Tornarà a ser l'Estat més poderós del món, per poc que les grans nacions europees s'esforcin per dominar els egoistes interessos econòmics i bancaris (que maniobren per travar-la des de Wall Street, de la Plaça Roja i d'altres), i s'ajudin amb la ferma argamassa de les nacions petites o modestes, com la nostra, rebutjant la farsa dels col·legis electorals únics, imposats per dominadors mediocres".

Atentament seu i amb el més gran respecte.

Joan COROMINES

50è aniversari de l'exili

A l'horitzó: la independència

Encarna PARREÑO

Per més paradoxal que sembli jo vaig descobrir la meva identitat catalana essent un estiu de vacances a la terra dels meus pares. Per tant, foren els propis murcians i no els catalans els que m'integraren en aquest país. Això, d'una banda apunta el baix grau de catalanitat que respira el nostre poble i, d'altra, la moral de derrota que bona part de la nostra gent acumula, ja que creuen tan poc en la seva terra que són incapaços de fer-nos partícips, a aquells que volem ser catalans, de les seves il·lusions, dels seus neguits i fins i tot de les seves màximes aspiracions.

Exagerat? Demaneu a algun català públicament que es pronunciï si està a favor o en contra de la Independència de Catalunya. Més que raonar-vos l'interrogant, els catalans, de manera gairebé automàtica, esforcen el seu magí per fugir d'estudi. Aquest és un cas que, personalment, he viscut infinitat de vegades i darrerament se'm va tornar a presentar en una visita que vaig fer al sots-director d'un diari que es publica a Catalunya quan en demanar-li la seva opinió pel que fa a la Independència, ràpidament i amb cert nerviosisme em digué: "No ho sé, no ho he pensat mai". ¿Es possible que els espanyols només visquin elucubrant noves formes per a millor subjugar-nos i la majoria de catalans no hagin rumiat mai en la possibilitat d'ésser independents? Un observador poc versat en el tema podria caure en el parany i creure que el català sempre ve de l'hort, però no hi ha dubte que tot això és el producte de la colonització castellana i del complex d'esclau que ens han generat. Amb tot, per demostrar una vegada més que la Psicoestètica té perfectament tipificat aquest tipus aigualit que intenta no ser ni carn ni peix i que està tan generalitatzat al nostre país, transcriuré del volum *OBRA ESCRITA* del Professor Carles M. Espinalt, el següent paràgraf escrit a l'any 1953: "Resultat i resum, que els tànsfugues acaben vivint per poc bon sentit que els quedi, com un peix fora de l'aigua; ridiculitzats per llurs conciutadans i menyspreats pels que ingènuament voldrien que fossin "dels seus". Intentant fugir d'un drama, acaben vivint-lo amb escreix. En la nostra tragèdia psicològica no hi valen evasions. O som catalans o no som res". I si no ens presentem com som a qui volen integrar? I a què els volem integrar? Perquè podria donar-se el cas que ens creiéssim que l'immigrat adopta la mentalitat catalana perquè, com nosaltres, menja panellets, mentre tots plegats acabem ballant sevillanes. I és que després de tants canvis de jaquetes hem acabat desfigurant la nostra pròpia personalitat, ja que tal i com diu la Psicoestètica, "l'hàbit fa el monjo" i la desorientació ha arribat a ser tan profunda que fàcilment confonem gat per llebre.

En aquest sentit, Isabel Soler, presidenta de l'Associació de Practicants de la Psicoestètica, d'origen murcià i integrada totalment a Catalunya, ha escrit un llibre titulat *TEORIA DE LA MODA*, on exposa el següent: "L'autenticitat d'un vestit sovint esdevé suplantada per un tòpic. I, el tòpic, és a frec de la caricatura. Es creu que aquest és el vestit peculiar d'aquests o d'aquells altres, molt sovint, és lluny d'ésser-ho per més que la pròpia rutina vingui repetint-ho. D'aquí – és un exemple – que es confongui el vestit propi del català amb una manera d'abillar-se discreta i senzilla que després de la colonització soferta a partir del 1714 no va haver-hi més remei que generalitzar. Una mena de catalans com dimitits i com si sempre baixessin de l'hort, un hort del què, a jutjar per la cistella mig escurada de la catalana, ja es descobreix que mans estranyes robaven fruits. Cap artista no ha plasmat millor aquesta parella de catalans que el dibuixant d'Ivori". Naturalment, la làmina que es reprodueix en l'esmentat text presenta als catalans amb barretina, faixa, caputxa i espardenyes i, si no fos per les investigacions psicoestètiques, serien molts els que confondrien aquests catalans decadents i empobrits pels grans robatoris que fa l'"imperio", amb el prototipus de l'autèntic català. Amb tot, val la pena remarcar que Isabel Soler no es descuida, valent-se d'altres testimonis gràfics,

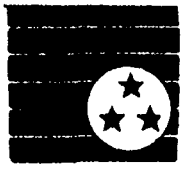

Agència de Viatges - Meditra

Us proporciona servei en els vostres viatges de negocis o de lleure o tot el món en avió, creuer, tren. Descompte important a grups.
Consulteu-nos. Si voleu que us atenguin en català comuniqueu-vos amb el Sr. Pere Ràfols i Miró.
Telèfons: 682-91-21, 682-92-46, 682-94-96,ii 682-96-21 de les 9 del matí a les 6 del vespre, de dilluns a divendres

INSURGENTES SUR 569-302 COL. NAPOLES MEXICO 03810.D.F.

desfer-nos aquest tòpic tan estès i ens posa en evidència que els catalans també han estat arrogants, bèl·lics i molt senyorívols i, és que aquells que som immigrats i que ens hem vist obligats a triar una nova terra, perquè els espanyols ens varen foragitar de la dels nostres avant-passats, ens resistim a acceptar la Catalunya decadent i vençuda que espanyols i tràns fugues ens volen presentar. Per això l'Associació de Practicants de la Psicoestètica organitza el seminari d'imatge motivacional intitulat: "SERA EL 1992 L'ANY DE LA INDEPENDENCIA DE CATALUNYA?", on entre altres coses es farà veure de manera gairebé plàstica quina és la nostra autèntica imatge i aquesta passa per títols de ponències tan vibrants i categòriques com les que ja ens han tramès diferents catalans procedents de la immigració i que, ara, com a exemple cito: "En l'Europa comunitària és impossible un nou Franco", "Qui dificulta els objectius independentistes?", "Els immigrats integrats, reforç de l'independentisme", "El racisme somort de certs catalans regionalistes". I, és que tot allò que es fa amb sentiment i clarividència, tard o d'hora dóna els seus fruits; per això el combat patriòtic del Professor Carles M. Espinalt, no ha caigut en un sac buit ja que tal i com ell escrivia l'any 1953: "Els fills dels immigrats acostumen a ser valuosos elements per a superar el clima d'angoixa que la postració avial ha anat espargint per les terres catalanes. Qui encara dubti d'aquest fenomen psicològic, que recordi que l'alliberament d'Amèrica va ser obra dels fills dels colonitzadors i començarà a veure-ho clar". Es doncs aquesta claredat la que ens fa veure a l'horitzó la INDEPENDÈNCIA.

Productora Vinicola Lian

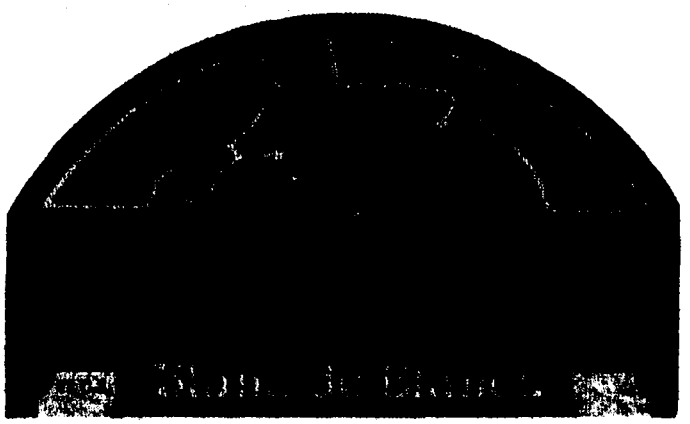

EL "CAVA CATALA" UNIC A MEXIC

Comandes als tels. 589-73-60 i 589-61-54

EL ABUSO EN EL CONSUMO DE ESTE PRODUCTO ES NOCIVO PARA LA SALUD

SOLCA
Lenceria

Centro Comercial Manso - Avda. Carlemany, 60-62
☎ 23 8 54 - ESCALDES

SOLEA
Boutique

Avda. Carlemany, 34 - ☎ 20 0 42
ESCALDES - (Principat d'Andorra)

SI ANEU A ANDORRA VISITEUNOS

La Viniteca

Avgda. Carlemany, Botigues Molines, s/n. Tel. 20 7 22
ESCALDES - Principat d'ANDORRA

MARQUET

Relació vera i honrada

13. COM LA LLANTIA SOBRE EL PIT,
QUE ET CONDECORI EL VESTIT.

14. DE L'HUMIL AL POTENTAT,
TOTS ELS CALÇOTS HAN PROVAT.

15. MILITARS, CLERGUES, PRELATS,
TOTS QUEDEN BOCABADATS.

16. I ELS VEURIEU PER FILIGRANES,
PER FERSE'N PASSAR LES GANES.

17. AMB GUSTET QUE NO SAPS DIR,
DE SALSA, CALÇOTS O VI.

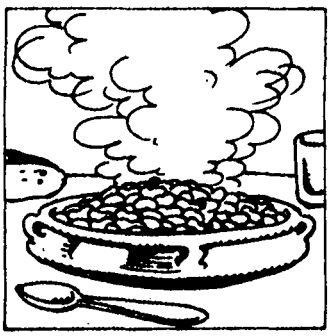

18. EL COMPLEMENT, JA EN LA TAULA,
REQUEREIX NOVA PARAULA.

19. LES MONGETES, AQUEST DIA,
«ABADESSES» ELS DINA.

20. PER LO PLOMGES I PASTOSES,
SÓN DEL TOT APETITOSES.

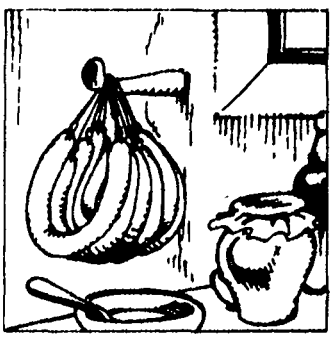

21. AL REBOST QUE AVITUALLA,
LA BOTIFARRA NO HI FALLA.

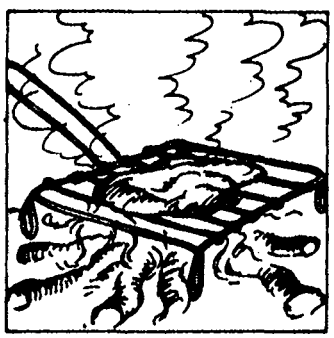

22. I EL TALL DE CARN A LA BRASA,
QUE NO PORTI GAIRE GRASSA.

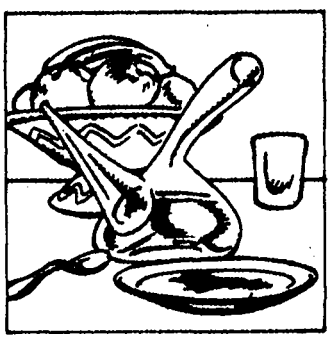

23. POSTRES I VI DEL RACÓ,
CULMINEN LA COL·LACIÓ.

24. I AQUI TENIU EXPLICADA,
EL QUE ES UNA CALÇOTADA.

d'una digna calçotada

1. «EL CELLER DE SALOMÓ»
ÉS, DEL QUE ÉS BO, LO MILLOR

2. DEL «PATI» EN RAMON LLUIS,
US SERVIRÀ MOLT FELIÇ.

3. AMB EL JOAN QUE, PER CERT,
ÉS MOLT PRÀCTIC I DESPERT.

4. LLURS ESPOSES, DE CAMBRERES,
US SERVIRAN, RIALLERES.

5. PER SAFATES, AH MIREU-LES,
SERVEIXEN LES GROSSES TEULES.

6. ELS MÉS SUCULENTS CALÇOTS,
NO SÓN MÉS QUE CEBALLOTS.

7. PERÒ FILLETS, QUE EXQUISITS,
¡I COM T'EN LLEPES ELS DITS!

8. I LA DITA NO M'ESTRANYA:
SÓN «LLAGOSTINS» DE MUNTANY.

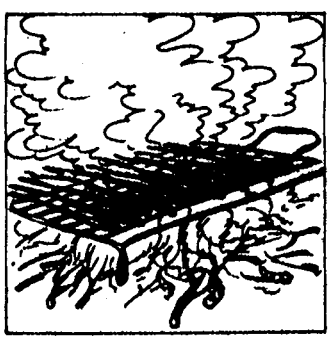

9. QUAN SURTEN DE LA GRAELLA,
RIEU-VOS DE LA «PAELLA».

10. A LA TAULA, I A PEU DRET,
ÉS DE RITUAL ENCERT.

11. I SERVIDA EN CASSOLETA,
I A SALSA US FARÀ DENTETA.

12. AMB PITETS DE TOTS COLORS,
EVITES ALGUNS ERRORS.

Aquesta auca d'una calçotada ens ha estat facilitada pel nostre col·laborador Lluís Marcet (Gastròfilus).

ALMACEN DE MAQUINARIA

INTERNACIONAL, S. A. DE C. V.

Salvador Romagosa F.
DIRECTOR GENERAL

Tenim a la vostra disposició una bodega de 3000 m² amb tota mena de maquinària nova, usada i reconstruïda. Importada d'Europa i dels Estats Units d'Amèrica. En bon estat i amb garantia.

Júpiter 19
Col. Nueva Industrial Vallejo

Tel.: 586-61-95
México 07700, D. F.

LES BELLES TRADICIONS CATALANES

ELS VIDRES BUFATS I ESMALTATS

Frimari BURGUES

De molt temps enrera, l'any 1310, Catalunya entrà a la fabricació de vidre artístic. Al començament potser es copiava el que es fabricava a Holanda, però va arribar un moment en què els nostres artesans varen igualar, i potser superar, els que venien de fora. Tan és així que avui és molt difícil de saber quins vidres foren fets a Holanda i quins a Catalunya. Des d'aquell moment, la indústria del vidre a Catalunya adquirí molta fama i els seus productes tingueren gran demanda arreu del món.

Els viatgers dels segles XVI, XVII i algun del XVIII, feien grans elogis de la producció dels nostres forns, i molts la comparaven amb la de Venècia, amb la del famós portuguès Barreiro i, fins i tot, amb la de Murano. (Avui els famosos vidres de Murano sobreviuen i mantenen el seu prestigi gràcies a la gran promoció que els fan). Jo vaig conèixer els obradors de Murano i vaig veure com treballaven els seus operaris. No tenen res d'extraordinari i el seu avantatge és que empren materials de gran qualitat. Molts dels nostres artesans són tan bons com els de Murano i podrien competir amb qualsevol d'ells. De fet, en aquella època, arribaren a competir amb els de Venècia.

Pels volts del 1654, el dia de cap d'any se celebrava la Fira del Vidre a Catalunya, que tenia una gran importància arreu d'Europa.

El que avui es conserva de la producció de vidre bufat a Catalunya pot classificar-se en tres grups:

1. Vidres decorats amb peces arrissades, adherides al cos de l'objecte.
2. Ornaments de pasta de color, aplicats a les superfícies transparents del vidre.
3. Vidres decorats amb temes ornamentals de colors, amb figures i flors pintades amb esmaltats vitrificables al foc.

Tenint en compte que en aquella època no hi havia forns com els d'ara, en què es pot controlar la temperatura, el treball era molt difícil puix hi havia sempre el perill que les peces es torcessin, només que la temperatura es passés de dos graus. A més, els esmalts que s'empraven fonien a la mateixa temperatura que el vidre de la base.

Al museu de Louvre hi ha unes peces de vidre que durant molts anys foren considerades italianes, fins que el col·leccionista barceloní Emili Cabot —gran coneixedor de vidres catalans antics, i amb l'autoritat que li donava haver format la seva important col·lecció, avui dipositada en el museu de la Ciutadella— demostrà que eren catalanes i aconseguí fer-ne canviar els rètols. Des d'aleshores tots els vidres similars, en diversos museus de Berlín i Nova York, i els d'algunes col·leccions privades, foren també considerats catalans.

Cap a la meitat del segle XV els artesans catalans començaren a imitar els vidres fets a Damasc, per tal de fer-los a gust dels compradors, que cercaven i pagaven a millor preu els productes orientals. Encara avui, aquests formosos objectes se'ls disputen a preus altíssims els col·leccionistes i museus d'arreu del món. Principalment eren molt estimats els vidres decorats damasquins, el comerç dels quals assolí una gran importància en aquella època. En vista d'això s'instal·laren alguns forns a casa nostra dedicats a produir aquest tipus de peces de vidre, dibuixant-hi els mateixos motius arabescos i imitant, fins i tot, les lletres aràbigues d'algunes inscripcions. Tanmateix en algunes peces s'hi veuen decorats de flors i personatges que ens fan pensar en els plats fets a València. La decoració dels vidres fets a imitació dels de Damasc, solia fer-se amb verds, grocs, blancs i daurats; i és curiós observar, en vells documents que parlen de vidres, que precisament a mitjans del segle XV, quan l'art del vidre a Catalunya arribà a la màxima expansió, fou quan a Damasc cessà gairebé del tot la producció. Això demostra

Ampolla. Esmalt verd, groc, blanc, blau i or. Segle XV-XVI. (Col·lecció Emili Cabot— Museu de la Ciutadella) Dimensions: Alçària 20,5 cms.

que els vidres catalans supliren els de l'Orient, encara que imitant-los tant com podien. Per aquesta raó es fa molt difícil, avui dia, arribar a saber si una peça és de fabricació catalana o no.

Però del que no hi ha dubte és que aquest art assolí una gran perfecció a casa nostra i que els nostres forns competiren amb els de l'Orient i forniren una bona part del vidre que es consumia a Catalunya.

En el vidre bufat corrent s'hi feien aplicacions de vidre fos, per tal de fer els objectes més sumptuosos. Així es fabricaren almorratxes, càntirs, pitxers, canelobres, etc. Altres vegades es feien amb vidres de colors, i les obres de més preu s'esmaltaven, pintant-les primer i coent-les després.

Durant el segle XVII hi hagué molta activitat als forns de vidre de Mataró i de Cervelló. D'aqueix segle són unes ampolles —sembla que fabricades a Holanda— amb tap de vidre, roscat, i amb dibuixos esmaltats o inscripcions sobre diversos temes. Els forns catalans imitaren aquestes peces, així com els forns francesos, i ara és doblement difícil esbrinar l'origen exacte de cada producte, puix tots tenen els mateixos motius de decoració, sempre holandesos, copiats bon xic servilment.

En el segle XIX es produí una decadència total en l'art del vidre i tan sols els forns amb una producció més basta, àdhuc imperfecta, pogueren subsistir.

En els nostres temps, el bellíssim art del vidre, amb empastats i esmaltats, compta amb fervents i notables artistes a Catalunya, i els nostres artesans no tenen res a envejar als italians o francesos. Un dels que va servar més caràcter artístic i d'ofici fou en Bulbena, que en l'Exposició de l'any 1929 a Barcelona, va instal·lar un obrador en una de les cases del Poble Español i a la vista del públic encuriosit es fabricaven magnífiques peces —càntirs, porrons, gerros— amb complicades aplicacions de vidres de colors. Avui en dia tots aquells objectes són peces de museu, molt difícils de trobar en mans de particulars.

Jo no sé si avui encara es fabriquen en aquella illa, però fa una pila d'anys vaig comprar, a un antiquari de Cadaqués, dues peces de vidre de Mallorca —una Morratxa i un Gerro, de color de mel— que són una preciositat i, com a obres d'art, no tenen res a envejar a les fabricades a Murano (que tenen preus prohibitius).

Per admirar els vidres esmaltats catalans, crec que encara existeix, en el Museu de les Arts Decoratives (Palau de la Vireina), una col·lecció molt interessant de la producció catalana de vidres de diferents èpoques. També val la pena visitar la col·lecció Cabot al Museu de la Ciutadella.

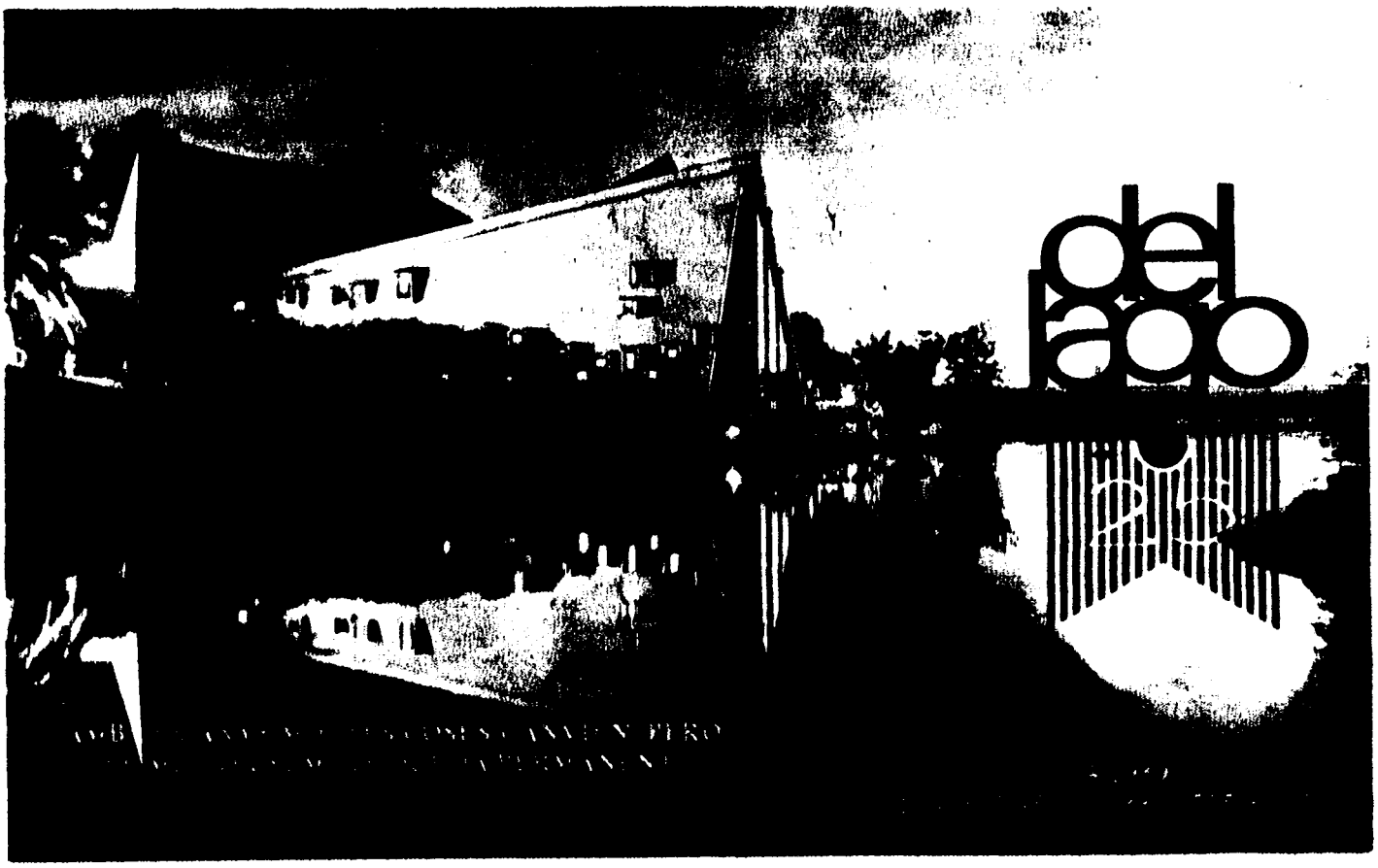

GENERALITAT DE CATALUNYA

CATALUNYA 1.000 ANYS

Mil·lenari del naixement polític de Catalunya.

Quan el 988, Borrell II es nega a viatjar a Aquitània per retre fidelitat al rei franc que llavors dominava els comtats catalans, poc es pensava que aquell seria l'inici de la independència política de Catalunya.

Però el cert és que, des d'aquell moment, els catalans hem conservat tothora la nostra identitat.

Catalunya va crear el primer Parlament d'Europa el 1283, precedent d'una ininterrompuda voluntat de llibertat i convivència democràtica.

Catalunya ha construït al llarg dels segles la seva pròpia cultura, a la qual continua fidel, i ha fet de l'esforç en el treball la clau del progrés econòmic.

Ara, el 1988, Catalunya es disposa a emprendre nous camins cap al futur. Un futur que serà possible gràcies a tots nosaltres, homes i dones que vivim i treballem a aquesta terra.

Ara i d'aquí 1000 anys.

d'ací i d'allà

HEM REBUT del Parlament de Catalunya, dos magnífics volums de *Legislatura 1984-1988*, que conté tota la documentació referent a les lleis aprovades durant els 4 anys legislatius del darrer Parlament de Catalunya. Es una edició de consulta que convé tenir a totes les biblioteques d'entitats catalanes, de dins i fora de Catalunya, i és d'una importància capdal, que dóna fe de què el nostre és realment un poble amb gran tradició parlamentària i democràtica, i que la nostra autonomia. és molt diferent de l'organització comunitària de la majoria dels organismes de les altres administracions de l'anomenat "Estado de las Autonomías". Quan es parla d'això, voluntàriament o per ignorància –tan se val– es pretén mixtificar i confondre una organització administrativa d'una simple comunitat autònoma, amb el que és –constitucionalment inclús– una nacionalitat *històrica* com Catalunya. Amb aquests dos volums es demostra que Catalunya s'està estructurant, fins allà on pot, com una Nació però sense Estat.

EL LLIBRE, molt ben editat per l'editorial HMB, S. A., *Gust de Terra Catalana*, del qual és autor Jordi Olavarrieta, presenta una expressió gràfica, a tot color, sobre 12 temes musicals i literaris populars catalans: Sant Jordi, Patró de Catalunya; El plat de fusta; L'Empordà; Els Xiquets de Valls; Les fulles seques; La sardana de les monges; L'emigrant; La sardana; Assaig de càntic en el temple; Res no és mesquí; El Cant de la Senyera i La Santa Espina.

Porta les lletres completes de cada poesia, il·lustrades a tot color, amb diferents fotografies –magnífiques, cal remarcar-ho– que es refereixen a alguna o algunes estrofes del poema.

Cal veure aquest llibre i fullejar-lo amb els ulls de l'esperit, resseguint una pàgina darrera l'altra. Disfruteu-lo a la nostra Biblioteca.

LA CAIXA d'Estalvis de Terrassa ha tramès als seus clients i amics la novel·la *Retrat de Carme en penombra*, d'Agustí Alcoberro, Premi Sant Jordi 1988. Aquest premi és instituït per Omnium Cultural des de fa 29 anys i, de fet, és el continuador del Premi Joanot Martorell (1947-1959) i en certa forma del Premi Joan Crexells (1928-1938). Aquesta 29a. edició del Premi Sant Jordi ha estat adjudicat amb la donació a càrrec de la Caixa d'Estalvis de Terrassa.

SIGNIFICATS socis de la nostra entitat, molts d'ells ex-membres del Consell Directiu, han signat un document dirigit a la Junta Directiva de la casa, perquè oficialment, en nom de l'Orfeó Català de Mèxic, A. C., es sol·liciti al Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya, la concessió de la Creu de Sant Jordi al soci i company Joan Potau, per la seva tasca patriòtica constant, des de fa quasi mig segle, entre la comunitat catalana de Mèxic.

I el Consell Directiu de l'Orfeó, en la sessió del dimart 11 de juliol, va acordar per unanimitat fer-se eco d'aquesta sol·licitud. Just entrant aquest número de ROC en premsa, hem arribat a temps de poder-ho fer saber per mitjà d'aquest "D'ací i d'allà", a tots els socis, segurs que aprobaran amb entusiasme la sol·licitud a favor de Joan Potau, que bé ho mereix.

TAMBÉ un altre grup de socis de l'Orfeó s'ha adreçat a l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana, sol·licitant per al nostre vice-president Bartomeu Costa-Amic, el IV Premi Catalunya Enfora, per la tasca cultural i catalaníssima portada a terme des de l'any 1940, tan a Mèxic com a Guatemala, en profit de la cultura d'amdós països.

LA IMMERSIÓ lingüística és un programa educatiu que s'està posant en pràctica en escoles de Catalunya. Es tracta d'un sistema que pot col·laborar molt a la integració del català entre els escolars castellano parlants. Suposa que el nen petit (diguem de 4 anys) que només coneix el castellà s'inclou en un grup de nens que parlen exclusivament en català. Sis-centes escoles a Catalunya treballen amb aquest mètode de normalització que arriba a més de 65,000 nens i nenes que han nascut a Catalunya.

A les darreries d'aquest mes de juny va presentar-se a Barcelona el llibre del qual és autor Josep Maria Artigal, de títol *La immersió a Catalunya;* és un llibre viu, elaborat en base a la pràctica i vivència experimentada. Aplicant el sistema d'immersió lingüística a la més tendra edat, s'obtenen efectes positius realment excel·lents. Catalunya ha esdevingut el país capdavanter a Europa i en el món –ens informen– en la implantació de la metodologia de la immersió lingüística.

Revista ROC-Orfeó Català
Ciutat

Sóc un soci de l'Orfeó que va assistir a la conferència que va pronunciar a l'Ateneo Español d'aquesta ciutat, el nostre vice-president B. Costa-Amic sobre *Colom, català de Mallorca i nebot dels Reis catòlics.* Com que s'havia anunciat que la conferència era organitzada conjuntament entre l'Orfeó Català i l'Ateneo, vaig assistir-hi amb certes reserves mentals, perquè pensava que podia tractar-se d'una *boutade* del nostre bon amic. Però confesso que va impressionar-me la xerrada de Costa-Amic, per la bona documentació aportada en defensa de la seva tesi catalana sobre Colom; i vaig comprovar que molta gent, per no dir tota, va sortir convençuda. Per celebrar-ho m'he permès escriure en un article la meva impressió d'aquella vetllada cultural-històrica, per si pot interessar a ROC. Però una cosa: vull mantenir el meu anonimat.

Feu el que us plagui de l'article. *N. N.*

El nostre ben estimat amic Víctor Castells, de Barcelona, ens ha tramès una lletra-article de Joan Coromines amb la suggerència de publicar-la a la nostra revista ROC, cosa que fem amb la seguretat que ha d'interessar els nostres lectors. I agraïm, des d'ací, a Víctor Castells que ens l'hagi fet arribar tan oportunament. Estrata de "Carta oberta al ministre de Cultura", que publiquem a la pàgina 31.

CATALUNYA INTERCONTINENTAL
MADRID – BARCELONA – MADRID

Factureu el vostre equipatge i passeu aduana i control de passaports una sola vegada, a Barcelona.
Per a més detalls consulteu IBERIA o la vostra Agència de Viatges.

VOL NOCTURN MADRID – BARCELONA
BARCELONA – MADRID, a la 1.15 hores.

Un servei complementari del pont aeri que us farà guanyar temps i estalviar diners. Perquè tractant-se d'un vol nocturn, la seva tarifa es redueix un 25 per cent.

LA GRAN VIA D'EUROPA ÉS IBERIA

Sense sucre Sense sacarina